The Hebrew Journal

THE ONLY JEWISH DAILY IN ONTARIO.

דער אידישער

זשורנאל

The Hebrew Journal

די איינציגע אידישע צייטונג אין אנטעריא.

VOLUME III. No 810 | Toronto, Wednesday, October 13th 1915 | ה חשון תרעו | מיטוואך אקטאבר דער 13־טער 1915 | PRICE: 1 CENT

A. S. Freidus
c/o The New York Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK CITY

קייזער ווילהעלם ביים סערבישען פראנט

סערבען קלייבען זיך אין א נייער הויפט־שטאדט

בולגאריען האט דורכגעפיהרט די 1־טע שלאכט

פאריז אקט. 12.

בולגארישע סאלדאטען האבען שוין אטאקירט סערביען. דאס איז געווען נעכטען ביינאכט.

די ערשטע אטאקען האבען די בולגאר געמאכט אויף דער סערבישער שטאדט זאיטשאר.

לויט גאנץ גוטע אינפרמאציאנען וואס קומען פון ניש, לויטען דאס די בולגאר האבען אויף אטאקירט דעם סערבישען פראנט אין קניאשעוויטש.

לאנדאן אקט. 12.

א טעלעגראמע וואס איז דא ערהאלטען געווארען פון ניש סערביען ערקלעהרט נעכטען ביינאכט האבען דיבולגאר אנגעפאנגען זייער אטאקע אויף דער דרעקציאן פון וולאסינא, אבער אלע זייערע אטאקען זיינען צוריק געשטויסען געווארען.

עס ווערט אויך געמעלדעט פון אטהען אז א בולגארישע דיוויזיע פון 20,000 סאלדאטען האבען אנגעגריפען די סערבען ארום קניאשעוויטש.

קניאשעוויטש איז זעהר א וויכטיגער פונקט אין סערביען. פון דארט ציהט זיך די אייזענבאהן צו ניש און זאיטשאר, א פארט שטאדט.

גריכענלאנד איננארירט איהר טריטי

לאנדאן אקטאבער 12

ווען דער סערבישער מיניסטער אין אטהענס האט אפיציעל ערקלעהרט דעם גריכישען פרעמיער, אז בולגאריען האט שוין אנגעגריפען סערביען האט דער גרי־כישער פרעמיער זאימס געענטפערט:

גריכענלאנד איז אין א פאזיציאן פון נייטראליטעט און זי וועט בלייבען נייט־ראל. דאס הייסט פשוט אז גריכענלאנד איננארירט די טריטי וואס זי האט מיט סערביען.

נאך דער באלקאנישער קריעג אין 1912 האט גריכענלאנד געשלאסען א טריטי מיט סערביען. אין דער טריטי פערפליכטעט זיך גריכענלאנד צו העלפען סערביען אין דער צייט ווען סערביען וועט אנגעגריפען ווערען, פון וועלכער עס איז באלקאן מאכט.

יעצט הייסט דאס מאכט זיך גריכענ־לאנד ניט וויסענדיג פון דער גאנצער גע־שיכטע און אז מען האט איהר שוין אפי־ציעל געלאזט וויסען האט זי זיך פער־דעקט מיט דער מאסקע פון נייטראליטעט טראצדעם וואס עס איז גאנץ גוט בע־וואסט אז די גאנצע גריכישע ארמיי איז שוין מאביליזירט.

דייטשלאנד גיט צו פראנצויזישע זיעג

בערלין אקטאבער 12.

דער היינטיגער אפיציעלער בעריכט לעזט זיך ווי פאלגט:

דרום פון ארא האבען די פראנצויזען פארטגעזעצט זייערע אטאקעס.

צוויי אטאקעס וואס די פראנצויזען האבען געמאכט אויף אונזערע טרענ־צשעס ביי לאו, וועלכע מיר האבען ביי זיי צוגענומען אקטאבער דעם 8־טען האבען מיר צוריק געשטויסען.

שטארקע פראנצויזישע אטאקעס גע־גען אונז אויף דעם פראנט דרום מערב פון שאסיי און פון מזרח צו נואוויל האַ־מיר צוריק געשטויסען מיט גרויסע פער־לוסטען פארן שונא.

בלויז אין פלאסי האבען די פראנצויז־זען דערגרייכט אונזער ערשטע ליניע.

אין שאמפיין ראיאן האבען זיך אויך די פראנצויזישע אטאקעס ניט איינגעגע־טראטן דעם שטארקען ארטילעריע פייער וועלכען די פראנצויזען בענוצען האט זיך זיי דאך אין ערגעץ איינגעגעבען צו פערנעהמען וועלכען עס איז גרונד.

קייזער ווילהעלם פאהרט צום סערבישען פראנט

לאנדאן אקטאבער 13

לויט א טעלעגראמע וואס איז אנ־נעקומען פון קאפענהאגען צו דער צייטונג "מארגען פאסט" לויטעט.

אז טעלעגראמעס זיינען ערהאלטען גע־וואָרען אין קאפענהאגען פון בערלין וועל־כע ערקלעהרען אז קייזער ווילהעלם אליין איז אבגעפאהרען צום סערבישען פראנט.

א שפעטערדיגע טעלעגראמע לוי־טעט דאס דער קייזער איז אנגעקומען אין דער עסטרייך דייטשער הויפט קווארטיר פון סערביען. דאס איז דער קייזער געקר־מען בעגריסען זיינע גע־ען פון דעם זיעג וואס זיי האבען געהאט איבער דיא סערבען נעהמענדיג בעלגראד.

—— o ——

דייטשע שיף געזונקען פון אן ענגלישער סובמארין.

קאלמאר שווערען אקט. 12

די דייטשע שיף "ניקאדעמיא" וועלכע איז געגאנגען געלאדען מיט 6,800 טאן אייזען פון שוועדען אין האמבורג, ווארדען געזונקען פון אן ענגלישער סובמארין אויף [illegible]

דאס וואס ענגלישע סובמארינס גע־פינען זיך אין דעם [illegible] מען שוין לאנג געוואוסט. זיי האבען זיך אבער געהאלטען גאנץ שטיל. עיש לעצטענס האבען זיי אנגעפאנגען צו ווע־רען טהעטיג זינקענדיג דייטשע שיפען.

פאר דייטשלאנד איז שוין יעצט אויך פערשפארט דער באלטישער ים. די איינ־ציגע פרייע ווענ אויף'ן וואסער וואס דייטשלאנד האט געהאט.

דייטשען זיעגען אין סערביען

בערלין אקטאבער 12

עס איז דא היינט אפיציעל אנאנסירט געווארען וועגען דעם סערבישען פראנט. דער סטייטמענט וואס איז ארויס געגע־בען לעזט זיך ווי פאלגט:

די עסטרייך דייטשע טרופען האבען פערנומען די סערבישע שטאדט וועלכע ליגט ארום טייך דאנוב. אויך האבען מיר פינרנומען די פארטען פון סעמענדריא.

דער רוסישער אינלענדישער מיניסטער בלייבט א דעפוטאט אין דער דומא.

עס איז דא היינט אנאנסירט געווארען אז דער נייער רוסישער אינלענדישער מי־ניסטער אלעקסיי כוואסטאוו וועט פער־בלייבען א דעפוטאט אין דער דומא ווי ער איז עס געווען ביז יעצט.

ווי בעוואוסט איז דער רעאקציאנער כוואסטאוו דערהויבען געווארען צו דער מיניסטער שטעלע ווען דער צאר האט ארונטערגעזעצט דעם ליבעראלען מיניס־טער שטשערבאטאף.

וואס מען וואונדערט זיך איז וואס דעם מיניסטער ווילט זיך נאך אלץ זיין א דע־פוטאט אין דער דומא. אבער ווער קען וויסען וואס אזא רעאקציאנער ווי כוואס־טאוו מיינט דערמיט.

דייטשען בעריכטען ווייטערען ערפאלג

בערלין אקטאבער 12

די דייטשען האבען פערנומען די דור־סישע פאזיציעס מערב פון אילוקסט. (ארום 12 מייל דרום מערב פון דווינס) דאס איז דא היינט אפיציעל אנאנסירט געווארען. דער סטייטמענט וועגען דעם לעזט זיך ווי פאלגט.

מזרח שלאכטפעלד.

ארמיי גרופען אונטער דער קאמאנדע פון פעלד מארשאל פאן הינדענבורג.

מערב פון דווינסק האט זיך אונזערע טרופען איינגעגעבען צו פערנעהמען נאך א שטארקען שטורם די פאזיציאנען פון אילוקסט, דערביי האבען מיר גענומען געפאנגען דריי אפיציערען 287 סאלדאטען און איין מאשין האנדגראנאט.

אלע רוסישע קאנטאר אטאקעס זיינען צוריק געשטויסען געווארען.

וועגען דע ראמיי וועלכע שטעהט אונטער דער פיהרערשאפט פון פרינץ לע־אפאלד פון באווארע איז גאר ניט קיין נייעס צו בעריכטען.

די זעלבע סען בעריכטעט ווערען וועגען די אנדערע ארמייען אויף'ן רוסישען פראנט. איבעראל האט זיך די לאגע פאר די לעצטע פייער און צווארנציג שטונ־דען ניט געענדערט.

סער עדווארד גרעי וועט רעדען דאנערשטאג

לאנדאן אקטאבער 12

ווי מען האט געדענקט און ווי עס איז טאקי געווען געמעלדעט, אז סיר עדווארד גרעי דער ענגלישער אויסלענדישער מי־ניסטער וועט אין האוז אף קאמאנס דיי־רען וועגען דער סיטואציע אויף די באל־קאנען.

ווען די האוז אף קאמאנס האט זיך נעכטען געעפענט, זיינען אלע געווען גע־שפאנט, ביז צו דער העכסטער שטופע ער־וואַרטענדיג סיר עדווארד גרעיס רעדע, ווייל די אויגען פון דאס גאנצע ענגלישע פאלק איז געריכטעט צו דער פאליטיק וועלכע רומעניען העלפען די עליים?

פאריז אקט 12

ווי א טעלעגראמע פון רים מעלדעט האט דער רומענישער פרעמיער בראטיא־נא פערזיכערט דער איטאליענישער רע־גיערונג אז מען קען אנגעהמען פאר גע־וויס אז רומעניען וועט זיך שטעלען אויף דער זייט פון די אליעס.

די רומענישע רעגיערונג, האט דער פרעמיער צוגעגעבען וועט געווהנליך אליין אויסקלייבען די צייט ווען זי זאל ארויס אויף'ן שלאכטפעלד געגען עסט־רייך און דייטשלאנד.

לויט זיכערע אינפארמאציאנען וואס קומען פון בוקארעסט ווערט ערקלעהרט אז די רומענישע ארמייען ווערען מאביליזירט זעהר שנעל און דאס גאנצע רומענישע פאלק פאדערט אויף דער רעגיערונג דורך דעמאנסטראציאנען זיך אנצושליסען אן די אליעס, און די רומענישע רעגיערונג וועט זאגאר געגען איהר ווילען מוזען נאכ־געבען דעם ווילען פון פאלק.

ענגליש, פראנצויזישע, רוסישע ארמיי אויף די באלקאנען

פאריז אקט. 12

אדרעסירענדיג די פערזאמעלטע דעם דעפוטירטען קאמער, האט דער פראנ־צויזישער פרעמיער וויוואני צווישען אנ־דערעס געזאגט.

נאך מארגען וועלען רוסישע סאלדא־טען צוזאמען מיט די ענגלישע און פראנ־צויזישע זיין אויף'ן שלאכטפעלד פון די באלקאנען.

ער האט אויך געזאגט אז א גרויסע אלאירטע ארמיי, דאס הייסט פון רוס־לאנד פראנקרייך און ענגלאנד זיינען אוועקגעשיקט געווארען צו שטעלען זיך גע־גען די דייטשען.

דער פרעמיער האט ערקלעהרט אז די סאלדאטען וועלכע זיינען אבגעצויגען געווארען פון די אנדערע פראנטען און זיינען אוועקגעשיקט געווארען צו די באל־קאנען וועט ניט אבשוואכען די אנדערע פראנטען.

סערבען זוכען שוין א נייע הויפט־שטאדט

לאנדאן אקטאבער 12

סערביען ווערט יעצט אטאקירט פון דרום און פון מזרח. די עסטרייך דייטשע ארמיי וועלכע האט געגומען בעלגראד און סעמענדריא אוואנסירען שוין צו דרום, און די בולגארען זיינען שוין אויף דער סערבישער טעריטאריע און האבען פער־כאפט די אינערליכע וועגען וועלכע פיה־רען דרום און צפון צו ניש. די יעצטיגע מלחמה הויפט שטאדט פון סערביען, און די בולגארען אטאקירען אויף די סערבען וועלכע ווערען געטריבען פון דער ארמיי וועלכע שטעהט אונטער דער קאמאנדא פון גענעראל פאן מעקענזען.

עס ווערט צוגעגעבען אז די סיטואציע איז א זעהר סעריאזע ניט נור פאר סער־ביען נור פאר דער גאנצער זאך פון די אליעס.

עס ווערט אבגעשאצט דאס די סערבען פעראורזאכען גרויסע פערלוסטען פאר די דייטשען ווי אויך פאר די בולגארען אבער מיט זייער ארמיי וועלכע בעשטעהט אין גאנצען פון 250,000 מאן האבען זיי א זעהר קליינעס ווערטה פון מיליטעריש־שען שטאנדפונקט און וועלען לאנג ניט קענען אויסהאלטען געגען די הונדערטע טויזענ־ד דייטשען און עסטרייכער און געגען דער 200,000 ארמיי פון בולגאריען.

די סערבען אראנזשירען שוין איבערצו פיהרען זייער הויפט שטאדט פון ניש, אין מאגאסטיר, א שטעדטעל וועלכע ליגט אויף'ן סערבישען גרענעץ אין דער דרום ווערבדיגער זייט. דאס הייסט אז סערביען גרייט זיך אבצוגעבען איהר גאנצע לאנד.

די דיפלאמאטישע פערבינדונגען צווישען ענגלאנד און בולגאריע אבגעבראָען

לאנדאן אקטאבער 12.

דער פאלגענדער אפיציעלער סטייט־מענט אין בעזוג צו דער ארויסשיקונג פון בולגארישען אמבאסאדאר פון ענג־לאנד איז דא היינט פערעפענטליכט גע־וואָרען און לעזט זיך ווי פאלגט.

זיין מאיעסטעט דעגיערונג אנאנסירט דאס דעם בולגארישען מיניסטער זיינען איבערגעגעבען געווארען זיינע פאספאָר־טען, און דאס די דיפלאמאטישע פערבינ־דונגען צווישען ענגלאנד און בולגאריען זיינען אבגעבראָכען געווארען.

אזא האנדלונג מצד ענגלאנד איז א האלבע קריעגס ערקלעהרונג, אבער אפי־אפיציעל הייסט דאס נאך ניט אז ענגלאנד האט ערקלעהרט קריעג צו בולגאריע, דאס הייסט בלויז אז דיפלאמאטיש איז ענג־לאנד מיט בולגאריע ניט'פערבונדען.

עס איז פערשטענדליך אז א קריעגס ערקלעהרונג צו בולגאריען וועט באלד ארויסגעלאזען ווערען.

נעלד געשיקט

מר. ה. וויינבערג, שיקט געלד קיין רוסלאנד לויט טאגעס קורס.

דער פריין פון היינטיגען טאגעס קורס

36

סענט (פארזרובעל)

מר. ה. וויינבערג, דער ארויסגעבער פון „זשורנאל" מיינט בלויז די טובה פון די וואס שיקען, אז זייער געלד זאל אנקומען שנעל, ריכטיג און פאר דעם בילינסטען פרייז.

יעדער מינדעסטער חשד פערשוואונדען

א קאמיטע פון אלע שוהלען אונטערזוכען די ביכער פונ'ם חילפס קאנפערענץ.

וואס זיי זאגען וועגען דעם.

זייער רעקאמענדאציע צו די אידען פון טאראנטא. — דער קאנפערענץ א מוסטער פון עהרליכייט. — א גרויסער קלאפ פאר אינטריגען.

ווי בעוואוסט האבען עטליכע אינפערענטע יאריטליכע פער־זאגען וועלכע פערטאגען קליינע נשמה'לאך, און קענען ניט בע־גרייפען די הייליגע ארבייט וואס ווערט געטהאן צו שאפען געלד פאר אונזערע אונגליקליכע מלחמה קרבנות. וועלכע שטע־הען אויס אונערהערטע גיהנום יסורים אין יעדען פלאץ וואו עס פלאקערט יעצט דער בלוטיגער קריעג, און איבערהויפט אין דעם פינסטערען רוסלאנד וואו העכער ווי צוויי מיליאן אידען וואנ־דערען ארום און באדען זיך אין זייער אייגען בלוט.

ווי געזאגט, האבען אט די קליינע מענשעלאך מיט נאך קלענערע נשמה'לאך פערשפרייט א מיאוסען קלאנג וועגען דער ריכטיגקייט און עהרליכקייט פון דאס געלד וועלכע ווערען גע־זאמעלט פון דעם הינגען מלחמה קאנפערענץ.

פערשידענע קלאנגען האבען אט די מענשעלאך פערשפרייט אז מען שיקט דאס געלד ניט אוועק אין צייט. אזמען פערברויכט פון דאס געלד וואס מען זאמעלט אויף אנדערע צוועקען, און אזוי ווייטער.

אבער דער טאראנטאער אידישער עולם האט זיך שוין איבער־צייגט אין דער פאלשקייט פון דיעזע קלאנגען.

זונטאג זיינען געווען גערויסע אין דעם "אידישען זשור־נאל" די רעסולטס פאר 4.500 דאלאר וועלכע מר. ה. וויינבערג, פרעזידענט פון דעם אידישען זשורנאל און טרעזשורער פון דער מלחמה קאנפערענץ, האט אויפגעגעבען צו דער דזשואיש רע־ליף קאמיטע אין نيו יארק.

אבער דאס איז נאך ניט אלעס.

יעדער שוהל פון טאראנטא האט ערוועהלט א סערטרעטער, און פון די פערטרעטער האט זיך פארמולירט א קאמיטע וועלכע איז געגאנגען אונטערזוכען די ביכער פון דעם קאנפערענץ פאר די מלחמה קרבנות.

עס זיינען ניט נויטיג קיינע פירושים. פאר אונז לייגט א בריעף, וואס דיעזע קאמיטע האט אונז צוגעשיקט.

דער בריעף איז געשריבען אין ענגליש, און אט איז זיין ריכטיגליכע ווערטעריליכע איבערזעצונג.

טאראנטא אקט 12, 1915.

צום אידישען עולם פון טאראנטא און אומגעגענד!

מיר די אונטערגעצייכענטע, א קאמיטע וועלכע איז אפאינטעט־געווארען פון אלע טאראנטאער שוהלען און קאנג־רעגיישאנס, פאר דעם צוועק צו אונטערזוכען די ביכער און רעקארדס פון דעם טאראנטאער חילפס קאנפערענץ פאר די מלחמה קרבנות, בעשטעטיגען דערמיט, דאס מיר האָ־בען אונטערזוכט און עקזאמינירט די ביכער און רעקארדס פון דעם אויבענדערמאהנטען קאנפערענץ, און האבען זיי גע־פונען קארעקט און ריכטיג, צו אונזער גרעסטער צופריעדענ־הייט.

מיר אינדאסירען אויך די ארבייט פון דעם אויבענ־דערמאהנטען קאנפערענץ און שענקען זיי אונזער גרעסטען צוטרויען.

מיר ווילען אויך בעאיינפלוסען און אויפפאדערען אלע אידען זיי זאלען בייטראגען וויפיעל זיי קענען און שטיצען דעם אויבענדערמאהנטען קאנפערענץ.

מיר בעשטעטיגטען עס מיט אונזערע אונטערשריפטען.

די גואל צדק שוהל (יוניווערסיטי עווענו.
מ.קאָל סטריט שוהל
טעראָלי סטריט שוהל.
טשעסנאט סטריט שוהל.
רומענישע קאָנגרעגיישאן.
איסט טאראנטא קאָנגרעגיישאן
עלם סטריט שוהל
ציוניסטישע קאָנגרעגיישאן

אונטערגעשריבען

מאקס קאהען
מ. גיבירטיג
י. לעווינסקי
ב. סטאן
ל. לעווינסקי
ד. לעווין.

געפינט זיך נאך יעמאנד וועלכער צווייפעלט אין דער הייר־ליגער, אמת'ער און אויפריכטיגער ארבייט פונ'ם טאראנטאער קאנפערענץ?

פאנגט אן היינט צו לעזען דעם ראמאן "איהר עהרע" פון אנפאנג — איז היינטיגען נומעה —

„איהר עדרע"

אן ארגינעלער און שפאנענדער ראמאן אויס דעם היגען אידישען לעבען.

געשריבען ספעציעל פאר'ן „אידישען זשורנאל"

פון כ. באראץ.

אין דער פינסטערניש פון דער נאכט.

„דיעזען מאל וועל איך איהם זיכער טרעפען. ער וועט זיך פון מיינע הענד ניט אויסרעדהען, ער וועט דאָ זיכער מערביי געהן. איך זאָל נור ניט פערפעהלען דעם ציעל. מיין הארץ זאָל זיין שטארק, און מיין האנט זאָל ניט ציטערען.

די פערזאן, וועלכע האט גערעדט דיעזע ווערטער איז געשטאנען אין א פינסטערער הינטער געסעל ארום קינג סטריט, ניט ווייט פון די מאסי העריס פאבריקען די פערזאן איז געווען געקליידעט אין א לאנגען שוואַרצען מאנטעל אין א שוואַרצער הוט, וועלכע איז געווען אויבער־גערוקט אויבער די אויגען. עס איז געווען שווער צו דערקענען, צו דאס איז געווען א מאן אָדער א פרוי.

די פערזאן האט זיך יעדער ווייל שטארקער און מער פערוויעלט אין'ם שוואַרצען מאנטעל און האט זיך געטוליעט צו די קאלטע צינעל פון דער וואנט וואו זי איז געשטאנען.

„און וואס וועט זיין, אז מען וועט מיך מאפען?" האט די פערזאן צו זיך אליין גערעדט.

"נארנישט, האט דיא פערזאן זיך אליין געענטפערט. איך וועל דערצעהלען דעם אמת און זאָל מען מיך אויסהענגען, מיין לעבען איז אלענפאלס, נארנישט ווערטה. איך בין יעדע מינוט גרייט צו שטארבען, איך וועל ניט וואַרטען ביז מען וועט מיך מאפען. איך וועל מיר פריה־ער אריינשיסען א קויל אין קאָפּ.

„אבער ניין! ניין - איך מוז לעבען, איך דאַרף אין נאנצען אויספילען מיין אויסנאבע. די וועלט מוז נאָך ווי־סען וועד ער איז געווען, און חוץ מיר איז ניטא קיינער וועד עס זאָל דאס טהאָן".

די פערזאן האט זיך א שטארקען טריינסעל געטהאָן. פון דעם פינסטערען הינטער־געסעל האט מען דייטליך געקענט זעהען ווי אויף דער צווייטער זייט גאס איז געגאנגען א גאנץ שעהן געקליידעטער מאַן. ער איז געגאנגען נאנץ געלאסען, און א צופרידענער שטייכעל האט גע־שוועבט אויף זיינע ליפען. עס האט אויסגעזעהן, אז ער האט שטארק הנאה פון יעדען טראט וואס ער מאכט.

ער האט געריכערט א גראבען שטיי־לענרייגען ציגאר, און האט יעדער ווייל ארויסגעלאזען פון מויל א נאנצען וואָל־קען מיט בלויען רויך.

„דיעזען מאָל וועט זי זיך אונטערגע־בען מיט גוטען אדער מיט בייזען. זי איז אין ריכטיגע הענט. טשארלי וועט זי ניט ארויסלאזען. אויף איהם מעג מען זיך פערלאזען. ער איז א גאנץ בראוואער קערל מען קען זיך אויף איהם פערלאזען ווי אויף זיך אליין.

„אך, מיין קראקאָטע, ווי דו וועסט זיך באלד צאפלען ביי מיר אין די הענד, באקאראַ!

דער מאַן האט זיך פענאנדערגעלאכט מיט א גראבען צינישען געלעכטער הויך אויפ'ן קול.

„איך גערענק נאָך ווי דו האסט מיר דעם לעצטען מאָל צוגעראַפּעט מיין פנים ווי א קאַץ. דאן האָב איך דיך אָפּגעלאָזט, אָבער לעצט „נא מאור", די וועסט שוין מעהר ניט אויסזיהרען. קיינער איז נאָך כוץ יעצט ניט געגאנגען געגען מיין וואָרט און געגען מיין בעשלוס. וועה וועט זיין יענעם ווער עס וועט זיך מיר שטעלען אין וועג, און מיך ניט לאָזען אויסזיהרען דאָס, וואס איך וויל. דערביי האָבען זיך דעם מאנס הענט אויפגערייקט אין פויסטען, און האָבען ווי בגרראהעט אין דער לופט־סען. באלד איז ער ווידער צו זיך געקו־מען און אויף זיין פנים האָט זיך געוויזען דער פריהערדיגער צופרידענער שמייכ־לעל.

„איך וועל דיך אריינגעהטען אין מיינע שטארקע ארעמס אזוי, אז דו וועסט מיך פיהלען, אָט אזוי! כא־כא־כא! און ער האָט זיך ווידער פענאנדער געלאכט מיט זיין גראבען צינישען געלעכטער. איך וועל באלד בעזוצען די, אויף וועלכער קיינער קען זיך ניט בערייהמען, דאס זיין האנט איז אויף איהר געווען.

„דו ביזט דאָך אזא שעהנינקע קע־צעלע מיינס, שאדע, אז אזא שעהנע בלום זאָל ערגעץ פערוועלקט ווערען. אלע פריען וענען בעשאפען געוואָרען צוליעב דעם מענס פון דעם מאַן, וואָרום זשע זאָלסטו זיין אז אויסגאהמע? און שפעטער צו וועו איך וועל זיך גענוג אָנזעטיגען, וועסטו מיר א פערמעגען אריינברייגגען. אזעלכע שמורה מאכט זיך ניט אלע מאָל. דאס קען נור טרעפען איינמאל אין א יאהר־הונדערט, אז אזוינס זאָל געבאָרען ווע־רען. איהרע האָהר, איהר פנים און אי־בערהויפט איהר לייב. אה, עס מאכט מיך משוגע."

„דאס קען אויך זיין - האָט דער דאָקטאר געזאָגט, אלענפאלס אין דעם מוז זיין פערוויקעלט א גרויסע געהיימניס.

דער דאָקטאר האָט שוין געוואלט ארויס פון אָפּיס, ווען דאָס פריילין האָט איהם אָבגעשטעלט און האָט איהם גע־זאָגט, אז אין דעם ערמאָרדענטענס ראָק, זענען אויסגעגייט צוויי בובשטאבען און ענגלישער „ד" און א „כ".

„דאָס קען פיליייכט פיהרען צו א שפור, האָט דער דאָקטאר געזאָגט, מען קען זיך פון דעם דערוויסען ווער דער מאַן איז".

אין דער זעלבער צייט איז דער גע־שאָסענער געלעגען אין אפעראציאָנס צי־מער און האָט אלץ געבאָרבעלט ווי פאר'ן טויט. פלוצלינג האָט ער אָבער אָן עפען געטהאָן די אויגען און האָט זיך ארומגע־קוקט ארום זיך. א דאָקטאר און דער פא־ליס סאַרדזשענט זענען צו איהם צוגעלאָ־פען און דער דאָקטאר האָט איהם א פרעג געטהאָן:

„ווער האָט עס אייך געטהאָן. ווי הייסט איהר? און ווער זענט איהר?"

„זי, זי," האָט דער געשאָסענער ארויסגעקרעכצט, און האָט זיינע אויגען געשלאָסען.

אין דעם איז אין צימער האָסטיג אריינגעלאפען א פאָליסמאַן און צילווי־פענדיג צום סאַרדזשענט, האָט ער סאָ־פענדיג געזאָגט:

„מיר האָבען געפונען . . . "

(1־טע פארטזעצונג.)

היינטיגע פארטזעצונג.

„וואס, און וואו, האָט איהר געפו־נען?! האָט דער סאַרדזשענט געפרעגט בערענענדיג פאר ניינגעריגקייט.

„מיר האָבען לויט אייער בעפעהל ארומגערינגעלט דעם נאנצען געגענד, מיר האָבען אויסגעזוכט יעדען ווינקעלע, קיין לעבעדיגען מענשען האָבען מיר דאָרט ניט געפונען, וועלכער זאָל האָבען אויף זיך וועלכען עס איז חשד. מיר האָבען שוין געוואלט אוועקגעהן, איך האָב אָבער בע־שלאָסען נאָך אמאָל א קוק צו טהאָן אויפ'ן פלאץ וואו דער ערמאָרדעטער איז געפר־נען געווארען און צוגעהענדיג נאָהענט, האָט עטוואס ווי א בליץ געטהאָן פאר מיינע אויגען. איך האָב זיך אָנגעבויגען צו דער ערד און האָב אויפגעהיבען דיעזען רעוואָלווער". דערביי האָט דער פאָליס־מאַן ארויסגענומען א רעוואָלווער פון קע־שענע און האָט עס איבערגענעבען דעם סאַרדזשענט.

דער סאַרדזשענט האָט א שמייכעל געטהאָן פון דעם פאָליסמאַנס גרויס גע־פינס, און האָט זיך גענומען בעטראַכטען דעם רעוואָלווער. דאָס איז געווען א גרוי־ריידען לויט די האָספיטאל דאָקטוירים. ווענינ זענען געלעגען אויסגעשאָסענע זעקס פאַטראָנען.

דער סאַרדזשענט האָט אריינגעלעגט דעם רעוואָלווער צו זיך אין קעשענע, און האָט אָבגעשיקט דעם פאָליסמאַן פון סטייישאָן. איין האָט ער זיך געשטעלט ריידען לויט די האָספיטאל דאָקטוירים.

„איז דאָ א מעגליכקייט, ער זאָל בלייבען לעבען?" האָט דער סאַרדזשענט גע־ברענט איינעם פון די דאָקטוירים.

„ווהר צווייפלהאפט, האָט דער דאָקטאר געענטפערט. צו מאכען אן אפעראציאָן אויף איהם יעצט איז פיעל מעהר געפעהרליכער איידער לאזען איהם אזוי אלענפאלס, אויב ער וועט לעבען די קומענדע פיער און צוואנציג שטונדען, איז א מעגליכקייט מען זאָל אויף איהם קענען מאכען אן אפעראציאָן און דאן קען זיין ער זאָל בלייבען לעבען.

דער סאַרדזשענט האָט געטהאָן זיין פאָליציאָסקע פליזען, און האָט אויסגע־שטעלט א פאָליסמאַן צו היטען דעם גע־שאָסענעם אָנזאָגענדיג איהם שטרענג זאָל ניט אכטונג געבען אויף דיא וועלכע וועלען קומען זיך נאָכפרעגען אויף דעם מאַן.

וועגען צוליאָזען אימיצען צום געשאָ־סענעם, האָט זאָגאר קיין רייד ניט גע־קענט זיין, ווייל ער איז געלעגען אין א פאָלשטענדיג בעוואוסטען צושטאנד.

אין דעם סטייישאָן איז דער סאַרדזשענט געקומען צוליוויפען א שרעקליך פערשאָ־פעטער, און האָט אָבגערופען דעם אינס־פעקטאר אויפ'ן טעלעפאָן אדער דער אינ־ספעקטאר האָט שוין געוואוסט וועגען דעם מאָרד וואס איז פארגעקומען אין זיין דיס־טריקט. ער האָט נאָר ניט געוואוסט ווער דער ערמאָרדעטער איז, און דערהערענ־דיג פון סאַרדזשענט אז דער ערמאָרדער־טער איז „סטראַנג דייוו", האָט ער אזש פאר שרעק ארויסגעלאזען דעם רעסיווער פון האנד און איז גלייך געקומען צוליוויפען אין סטייישאָן. ער איז געווען בלאס ווי א טויטער, ווען ער איז אָנגעקומען און איז גלייך אריין צו זיך אין צימער מיט'ן סאַרד זשענט.

„סיי מעקן! האָט דער אינספעקטאָר אָנגעפאנגען ארויסזעצענדיג זיך אין אָרם שטוהל. ווי אזוי האָט עס פאסירט? ווייס מען פון די בעציהונגען וואס ער האָט מיט אונז־געהאט?

„איך ווייס ניט, אינספעקטאָר! האָט דער סאַרדזשענט אונטערטהעניג געענט־פערט. ער געפינט זיך יעצט אין סאנט מייקעלס האָספיטאָל אין א בעוואוסטלא־זען צושטאנד, און די דאָקטוירים צווייפ־לען אויב ער וועט כלייבען לעבען. אין זיין קערפער געפינען זיך זעקס קוילען פון דיעזען רעוואָלווער." דערביי האָט דער סאַרדזשענט ארויסגענומען דעם רעוואָל־ווער פון זיין קעשענע, און האָט אויסגע־שטעלט אויפ'ן טיש.

„ווער האָט דאָס געטהאָן? האָט דער אינספעקטאָר אויפגעהויבען פון זיין פלאץ און האָט מיט א שטריינגען טאָן א זאָג געטהאָן צום סאַרדזשענט:

„סיי מעק! „סטראַנג דייוו" מוז שטארבען אומשטענדען, אויב ער וועט זיך אליין ניט ענדיגען, דאן זאָלסטו זעהען אימיצען, וועלכער זאָל איהם פערענדיגען, און צוואמען מיט איהם זאָל ער מיטגענעהמען נטטנעזאָ.

זאָל ער מיטגענעהמען אין קבר אלע גע־הייסניסע.

„געפען אימיצען אין האָספיטאָל, וועלכער זאָל זעהען צו מאכען איהם א שנע לעענדע און אזוי ווי קיינער וויים ניט ווער ער איז וועט זיך אונז פיליייכט איינגע־בען די גאנצע געשיכטע צו דערשטיקען. אלענפאלס פאר אונז איז בעסער, אז ער איז אָבגעראַטען פון וועג, ווייל די לעצטע צייט איז ער בעוואָרען צו פרעך, און האָט געפאָדערט מען זאָל פאר איהם טהאָן זא־כען, וועלכע זענען געווען אונטערגעלעגט. איך פלעג דאָס אָבער מוזען טהאָן, ווייל איך האָב פאר איהם פשוט מורא געהאבט, וואָ־רום ער האָט צופיעל געוואוסט וועגען אונז און ווען ער וואָלט נור זיין מויל גע־עפענט, וואָלטען מיר גענאנגען אויף דער תליה".

„אלל־דייוס אינספעקטאָר! האָט דער סאַרדזשענט געזאָגט, איך ווייס אז איהר זענט קליגער, פאר מיר און ווייסט וואס איהר טהוט, נאָך היינט וועל איך זיין אין האָספיטאָל און וועל עס טרייען צו אטעמ־דען. איך האָב דאַרט א בעקאָנטע נוירס, און ווען זי זאָל נור וועלען, קען זי מא־כען מיט איהם א סוף איינס און צוויי. איך ווייס אָבער ניט צו זי וועט צושטימען צו אזא זאַך".

„זאָג איהר, האָט דער אינספעקטאָר שטרענג געזאָגט, אז אויב זי וועט עס טהאָן וועט זי בעקומען שעהנע עטליכע דאָלאר, און פראָטעקשאָן דערצו, זי וועט נאר ניט דערפון מורא האָבען אפילו ווען מען וועט זי באָפען, און טאָמער וועט זי עס ניט וועלען טהאָן, זאָלסטו איהר זאגען אז מיר וועלען זיך מיט איהר אָפּרעכע־נען."

„איך דענק אָבער, אינספעקטאָר, אז איך זאָל בעהמען טשאַרלין צו הילף, ער איז א „סמארט נאי" און ער וועט עס קע־נען אויספיהרען שנעלער פאר מיר".

אלל־דייוס! עס איז א גוטע אידייע, טשאַרלי איז אלל־רייט, ער מאכט א גו־טען דזשאָב און פיליייכט וועט ער עס אליין קענען מאכען.

איך נעה טאקע גלייך צו טשאַרלען," האָט דער סאַרדזשענט געזאָגט און איז גלייך ארויס פון סטייישאָן.

ווען דער אינספעקטאָר איז אליין פערבליבען אין צימער, האָט זיך זיין שטערען שטארק פערקניישט, און ער האָט געזורמעלט צו זיך אליין: „ווער האָט עס געקענט טהאָן? זאָל עס זיין, אז איינער פון זיין גיינג האָט געמאכט דעם דזשאָב? אָבער מיר גלויבט זיך ניט. אלענפאלס וועל איך די זאַך גרינד־ליך אונטערזוכען און אויסגעפינען אויב אימיצער הייס שוין וועגען דעם, וואס עס האָט פאסירט, און טאָמער וויים מען שוין אָ, וועט פאר מיר זיין די בעסטע זאַך וועגען איך זאָל זיך בעצייטענס אָפּטראגען פון שטאָדט. עס פעהלט מעהר ניט, אז דער טשיעף זאָל זיך דערפון דערוויסען".

דער אינספעקטאָר האָט זיך אויפגע־הויבען פון זיין פלאץ און איז צוגעגאנגען צו א שאָפע אין וועלכער עס זענען גע־ספעקטאָר האָט שוין געוואוסט וועגען דעם מאָרד וואס איז פארגעקומען אין זיין דיס־טריקט. ער האָט נאָר ניט געוואוסט ווער דער ערמאָרדעטער איז, און דערהערענ־דיג פון סאַרדזשענט אז דער ערמאָרדער־טער איז „סטראַנג דייוו", האָט ער אזש פאר שרעק ארויסגעלאזען דעם רעסיווער פון האנד און איז גלייך געקומען צוליוויפען אין סטייישאָן. ער איז געווען בלאס ווי א טויטער, ווען ער איז אָנגעקומען און איז גלייך אריין צו זיך אין צימער מיט'ן סאַרד זשענט.

„סיי מעק

אלט גיילאנד

ראמאן

פון טהעאדאר הערצל.

איך איתר ווילט איז דאס
ניט קיין בנא מעשה.

(25־טע פארטזעצונג.)

„הער ליטוואק און הער שטיינעק, איהר וועט מיר מוזן מוחל זיין, ווען איך וועל עפעס אויך זאגען".

עטליכע פויסטען האבען זיך א לאז געטהון צו דעם אונבעקאנטען בעל־דרשן. עטליכע האבען געשריען:

„מענדיל זאל זיך ניט דערוועגען צו ריידען! קיינער האט איהם ניט געבעטען!"

מענדיל איז אבער געשטאנען ווי א עקשן, און וואס מעהר מען האט איהם ניט צוגעלאזען איז ער אלץ פעסטער געוואָרען ביי זיך.

„איך וועל ריידען"

עס איז געוואָרען א מהומה: „אונטערשטעהן זאל ער זיך!" האט געשריען דאס רוב. מענדעלס אנהענגער האבען אבער אויך גע'רעש'ט: „יא! ער וועט רעדען". דור האט זיי אלעמען בערוהיגט דערלאנגענדיג א מאך מיט דער אויפגעהויבענער האנד:

„אודאי וועט ער רעדען".

מענדיל האט מיט א קרום זיך געווענדעט צו זיינע געגנער: „ועהט איהר! הער ליטוואק איז א גרעסערער פחק פאר אייך, חמורים! איך האב געוואלט זאָגען, אז פריעדמאן האט ניט גערעדט פאר'ן גאנצען קהל".

„שקר! שקר! ער איז אונזער קהלס־פיהרער!"

מענדיל האט דאס אבער ניט געאנטווארט:

„די געסט זאל ער בעגריפען, דאס איז זיין חוב, און דאמאלסט האט ער באמת גערעדט אין נאמען פון אלע מענער און פרויען פון ניידארף. אבער ער האט ניט קיין (רעכט) אנצורופען הערן ליטוואק און שטיינעק פאר א ונזערע פארטיידיגער. ביי אונז אין ניידארף זיינען דא אזוינע, וואס האלטען ניט מיט ליטוואקס פארטיי. אז דאס האב איך אייך געוואלט זאגען, הערר ליטוואק און הערר שטיינעק"

אין דער צייט פון מענדעלעס רעדע איז דער עולם איינגעשטילט געוואָרען. עס האט נאר א פנים געהאט, אקראט, ווי פעלעא זיינע איינשטימיג מיט מענדעלס ווערטער, ווייל די נאסט־פריינד ליבקייט האט ער ניט געצעפעט, נאך די פארטיי אינטערעסען.

„א הא!" האט קינגקאורט זיך דערקונדיגט ביי שטיינעקען, — „מיר זיינען אריינגעפאלען ביי'ן שונא אין די הענד".

„אויפעסען וועלען זיי אונז ניט", האט געענטפערט דער ארחיטעקט, — „מיר זיינען דאך דעריבער אהער געקומען, זיי צו מאכען פאר אונזערע פריינד. איך וועל שוין זיי קלאר מאכען, די פערשטויבטע מוחות... אבער רבונו של עולם! וואו איז מיין רעדע?"

ער האט דורכגעזוכט די רייזענטאש, וואס א דריטער האט איהם צוגעטראגען

„די רעדע איז דא ניטא!"

מאדאם ליטואק האט זיך דפאנאנדערגעלאכט: „איהר האט זי דאך געהאט אין דער רייזענטאש!"

„איצט דערמאן איך מיך, אז איך האב זי פערפאקט אין מיין טשעמאדאן", מרום האט געזאגט: „טא רעדט פון קאפ!"

שטיינעק האט געמאכט א פנים פון א געהענגטען. מיט דרשען פון קאפ האט ער ביי'ם עולם נאך קיין מאל ניט אויסגענומען.

דאס געזעמעל מענשען האט זיך צו־טהיילט. „רב שמואל געהט!" האט זיך געהערט און דער עולם האט געמאכט פאר איהם א וועג.

רב שמואל איז געווען א אלטער מאן, געבוינען פון די יאהרען, מיט א גוטען פריינדליכען בליק אין די אויגען. ער האט אָנגענומען דור'ן ביי דער האנד און האט איהם בעגריסט מיט'ן גאנצען הארצען, און מען האט באלד געקענט זעהן, אז ער האלט ניט מיט מענדעלען און די אנדערע עקשנים.

מרום האט דערווייל שטילערהייט דערצעהלט די אורחים, וואס פאר א מעגש דער רבי איז. ער איז געווען פון די ערשטע וועלכע זיינען געקומען אהער נאך צו דער צייט, בשעת אט די פלאכע געגענד איז נאך געלעגען וויסט. בשעת דאס לאנד פון אשאשים (עשושית) דארטען אין צפון זייט איז געווען פערטרונקען פון זומפען און אין עמק יזרעאל האבען נאך געפיהרט די פעלאכען א ארעמע ווירטשאפט. ר' שמואל איז געווען דער טרייעסטער און דער נייסטיגער פיהרער פון די קאלאָניסטען אין ניידארף. האם רוב געבירטיגע אין רוסלאנד, וועלכע זיינען געקומען אויף לעבען מיט נויט און שווייס דאס פערוויסטעטע לאנד. ער איז געווען דער רב פון דארף, און כאטש ניט איין שטאדט

אין פאלעסטינא האט איהם אָנגעבאָטען א שעהנערע רבנות, איז ער פערבליבען אין דארף, ביי זיינע ברידער די קאלאָניסטען. פאר זיין פרומקייט און איידעלקייט האט מען איהם אומעטום זעהר געאכטעט און געשעצט. אין מזרח זייט, אין עק־ניידארף וואו מען האט ר' שמואל'ן אויסגעבויט א הייזעל, ציהט זיך א גאָרטען, וועלכער טראגט אויף זיך דעם נאָמען „גן־שמואל", און ווען ר' שמואל האלט צו די יום־טובים א דרשה אין שוהל קומען צו געהן די קאָלאָניסטען פון אלע ארומיגע דערפער, הערען די טיעפע הייליגע רייד פון זייער געליעבטען אלטען רב.

דער קהל'ס פיהרער פריעדמאן האט אונטערדעסען ארויסגעטראגען פאר די געסט וויין און א צובייסעגס. אויף דעם פלאץ הינטער דער קהל'שען שטוב האט מען פון ברעטער אויפגעשטעלט א לופטיגען זאל. איבער דיא הויכע שטאנגען און די שטאמען פון די ביימער האט מען אריבערגעצויגען ברייטע זענעלטיכער, צום שוץ פאר דער זון. און דער גאנצער עולם איז אוועק אהין

אין זאל איז פון ברעטער צוזאמענגעשלאָגען געווען א קליינע בימה פאר'ן רעדנער. אין דער ערשטער שורה פאר דער בימה זיינען געשטאנען שטוהלען פאר ר' שמואל'ן און די געסט. און ווייטער האבען זיך געצויגען לאנגע שורות בענק, אבער דער עולם האט נעמוזט שטעהן.

צוערשט האט פריעדמאן גערעדט. ער האט געבעטען „עם עולם, זיך רוהיג צוצוהערען און ניט שטערען די רעדנער, אפילו דאמאָלסט, ווען מען איז ניט איינפערשטאנען מיט אלץ. ניידארף האט א גוטען שם, און לאָמיר זעהן איהם ניט אָנצואווערען. דערנאך האט ער גענעבען דעם וואָרט צו ארכיטעקטען שטיינעק. שטיינעק איז ארויף אויף דער בימה, זיך א פאר מאל אָבגעהוסט און האט אָנגעהויבען צו רעדען, פריהער זיך א ווײַלע אָבשטעלענדיג, דערנאך אלץ ניכער און לעבעדיגער

„ליעבע חברים! מיר איז — הם — א — — הם — א אונגליק פאסירט אויף דער רייזע — הם. איך האָב, זעהט איהר — הם — מיינע אויפגעשריבענע רעדע פערלאָרען אונטערוועגענס. איך האָב פערשטעהט איהר, א רעדע אויסגעאַרבייט פאר אייך, דאס איז געווען א גוטע און א שעהנע רעדע איהר מוזט שוין גלויבען אויפ'ן וואָרט, ווייל הערען וועט איהר זי שוין ניט".

עטליכע האָבען זיך פארגאנדערגעלאכט. שטיינעק האט ווייטער גערעדט:

מיר זיינען געקומען אין אונזער נייער געזעלשאפט צו א אָרט — הם — וואו מיר מוזען זיך פערקירעווען — הם — וואו מיר מוזען זיך פערקירעווען. איך זאָג אייך נאָר: מיר מוזען זיך פערקירעווען!"

דער רעדנער האט זיך אָבגעווישט דעם שווייס פון שטערען.

„אין וואס בעשטעהט דאס, וואס מיר מוזען זיך פערקירעווען ליעבע חברים?"

„איידער אבער מיר וועלען זיך צו־קעהרען צום אָרט, וואו מיר מוזען זיך פערקירעווען — הם — וויל איך ריידען — הם — וועגען אונזער פערגאנגענהייט. וואס איז דאס געווען פאר א פערגאנגענהייט, אייערע, אונזערע? הם? דאס העמא!"

פון עולם: „אמת"!

ווער האט אייך ארויסגענומען פון העמא? הם? ווער?"

[illegible] מיט א שטארקער שטימע [illegible]: „מיר אליין"

דער עולם שרייט: „רוהיג, זיין, רוהיג!"

שטיינעק אבער האט זיך נאָך מעהר צוהיצט:

„ווער איז דאס מיר אליין? הם? צו איז דאס מענדעל אָדער א אנדערער?"

און מענדעל האט ווייטער געשריען: „דאס פאלק!"

„איך בעט, אז מען זאל מיר ניט איבערהאקען די רייד! הם. איבריגענס נעהם איך אָן מענדעלס ווערטער. דאס פאלק. אודאי! ווי דען! הם, אבער אייער האט דאס פאלק זיך ניט געקענט ארויסראטעווען. הם. אונזער פאלק איז געווען צוטהיילט אין קליינע שוואכע כחות איידער דאס פאלק איז אימשטאנד געווען זיך צו קענען העלפען, האט מען דאס געמוזט צונויפזאמלען פון דער גאנצער וועלט".

מענדעל האט ווידער אָנגעהויבען צו רעש'ען:

„פערשטעהט זיך, די פיהרער מיר קענען שוין דעם פזמון".

דא אבער האט פריעדמאן א דונער געגעבען מיט'ן קול:

„מענדעל! זאָלסט מיך די רגע שטיל ווערען! הערר שטיינעק, איך בעט אייך רעדט ווייטער".

„הם, יא, איך וועל ווייטער רעדען. די פיהרער, זאָגט מענדעל. מיר דאכט זיך — הם — אז ער האט דאס געזאָגט מיט א חזק אויף די ליפען. אבער עס איז פארט אמת, הם וואו איז געווען דאמאָלסט דער ראבינער נייער, וועלכער העצט אייך איצט אויף? איך וועל דאס אייך זאָגען, אייער דאָקטאר נייער איז דאמאָלס געווען א גענגער פון ציוניזמוס. איך האָב איהם געקענט. ער איז דאמאָלסט אויף געווען אונזער דערצאָרענס־טער גענגער, אבער גאר צוליעב אנדערע טעמים, אָה, גאר צוליעב אנדערע. אין איין זאך איז ער געבליעבען, ווי ער איז געווען — הם. איך וועל אייך זאָגען, וואס ער איז געווען, וואס ער איז, ווען וואס ער וועט זיין, דאס איז א ראבינער וואס רייבט זיך אָן איטליכען פעטען טאָפּ בשעת מיר ציוניסטען האבען זיך געלאָזען אין וועג אויפצוזוכען אונזער פאָלק און אונזער לאנד האט ער אונז געזידעלט אין געשאלטען. יאָ. גארען און מאזוריקעס האט ער אונז גערופען".

א יונגער קאָלאָניסט פון א ערך 25 יאהר איז צו דער בימה צוגעגאנגען און האט מיט סטאטיק געזאָגט:

„זייט מיר מוחל, הערר שטיינעק! דאס קען דאך ניט זיין מען האט דאך שטענדיג געוואוסט, אז מיר זיינען א פאָלק, אין אז פאלעסטינא איז אונזער אמאָליגע לאנד. טא ווי האט דר. גייער געקענט זיין אקעגען די ציוניסטען?"

„ער איז אבער פארט געווען אקעגען", האט שטיינעק געשווימט פאר כעס, „ער האט פערליעקענט אונזער פאָלק און אונזער לאנד. אליין האט ער געליעבט אין סדור ציון, אבער זיין עולם די שאָף האט ער פערמישט דאס וואָרט גאר אויף א וואונדערליכען אופן זאָלען זיי זיך טראכטען וואס זיי ווילען וועגען ציון, נאָר דעם געוועהנטליכען טייטש זאָל דאס ניט האבען. ציון איז געווען אומעטום אין דער גאנצער וועלט, נאָר ניט אין ציון".

פון עולם האבען עטליכע געשריען: „ניין, ניין. דאס האט גייער ניט געזאָגט. דאס קען ניט זיין".

„אבער ר' שמואל איז אויפגעשטאנען. ציטערנדיג פאר אלטקייט האט ער זיך אָנגעלעהנט אויפ'ן שטאָק און האט מיט דער פרייער האנד א מאך געטהון אין דער לופט אלע זיינען געוואָרען שטיל.

„עס איז אמת", האט ער שטיל ארויסגערעדט. „עס זיינען געווען אזעלכע ראבינער דאמאָלסט. אפשר האט גייער אויך געהערט צו זייער חברה. איך ווייס דאָס ניט, אבער איך מוז דאס שטיינעקען גלויבען. אבער עס זיינען געווען אזעלכע ראבינער, אָי, עס זיינען געווען.." און ער האט זיך פערמאטערט אוועקגעזעצט.

שטיינעק אבער, כיי וועמען די ווערבער האבען שוין ארויסגעשפארט, ווי א קוואל, און וואס איז שוין געווען שטארק צוהיצט האט שוין גערעדט אהן אן אבהאלט, גיך און גלאט:

(פארטזעצונג פאלגט.)

Real Estate
ריעל עסטייט

צו פערענטען א סטאר מיט 6 רומס אלע קאָנוויניענס 171 סענט פעטריק גע־נעגאיבער קענזינגטאן עוועניו.
נאכפרעגען 6 דענישאָן סקווערה.
3907—18—10

א הויז פון 6 רומס, צו פערענטען. פרעגען 61 קעמערען סטריט.
3906—10—14

פערלאנגט צו קויפען א סטאר אין קווין סטריט. ביטווין יארק און באטער סט. סאוט סייד, גוט פראָנטעדזש און אין גוטע איינצאָהלונג.
פרעגען גאָלדבערג 195 אנוסטא עוועניו
3901—15—10

צו פערענטען פלעטס, אלע קאָנוויניענס. געהייצט. ערשט געפיי־פערט.
פרעגען 369 קווין סטריט וועסט.
רענט מעסיג.
3904—14—10

א פארנישד רום צו פערענטען אין אן אנשטענדיגע פאמיליע, אורזאכע דער מאן אין א טראוולער און נעפינט זיך זעלטען אין הויז, פרעגען 91 גרענדזש עוועניו. ביליג רענט.
3895—10—13

7 רומס מיט אלע קאָנוויניענס אין 228 מארקהעם סטריט $16 א מאָנאט.
7 רומס מיט אלע קאָנוויניענס אין 43 ראָיבאָסאָן עוועניו $4 א מאָנאט.
4 רום קאטארזש אין ליפינקאט סט. $7 א מאָנאט.
פרעגען דזש. גרענער 32 בעלווין עוועניו. טעלעפאָן קאָלעדזש 6463
3895—13—10

א פלעט צו פערענטען אין 399 ערלייד וועסט, אלע קאָנוויניענס.
3896—18—10

אן אנשטענדיגער יונגער מאן קען קריגען א שעהנע געפארנישטע רום ביי חזן מאָנאָוויטש אין 233 בעווערלי סטריט. טעלעפאָן קאָלעדזש 2033
3893—13—10

„הם, יא, איך וועל ווייטער רעדען. די פיהרער, זאָגט מענדעל. מיר דאכט זיך — הם — אז ער האט דאס געזאָגט מיט א חזק אויף די ליפען. אבער עס איז פארט אמת, הם וואו איז געווען דאמאָלסט דער ראבינער נייער, וועלכער העצט אייך איצט אויף? איך וועל דאס אייך זאָגען, אייער דאָקטאר נייער איז דאמאָלס געווען א גענגער פון ציוניזמוס. איך האָב איהם געקענט. ער איז דאמאָלסט אויף געווען אונזער דערצאָרענס־טער גענגער, אבער גאר צוליעב אנדערע טעמים, אָה, גאר צוליעב אנדערע. אין איין זאך איז ער געבליעבען, ווי ער איז געווען — הם. איך וועל אייך זאָגען, וואס ער איז געווען, וואס ער איז, ווען וואס ער וועט זיין, דאס איז א ראבינער וואס רייבט זיך אָן איטליכען פעטען טאָפּ בשעת מיר ציוניסטען האבען זיך געלאָזען אין וועג אויפצוזוכען אונזער פאָלק און אונזער לאנד האט ער אונז געזידעלט אין געשאלטען. יאָ. גארען און מאזוריקעס האט ער אונז גערופען".

א יונגער קאָלאָניסט פון א ערך 25 יאהר איז צו דער בימה צוגעגאנגען און האט מיט סטאטיק געזאָגט:

„זייט מיר מוחל, הערר שטיינעק! דאס קען דאך ניט זיין מען האט דאך שטענדיג געוואוסט, אז מיר זיינען א פאָלק, אין אז פאלעסטינא איז אונזער אמאָליגע לאנד. טא ווי האט דר. גייער געקענט זיין אקעגען די ציוניסטען?"

„ער איז אבער פארט געווען אקעגען", האט שטיינעק געשווימט פאר כעס, „ער האט פערליעקענט אונזער פאָלק און אונזער לאנד. אליין האט ער געליעבט אין סדור ציון, אבער זיין עולם די שאָף האט ער פערמישט דאס וואָרט גאר אויף א וואונדערליכען אופן זאָלען זיי זיך טראכטען וואס זיי ווילען וועגען ציון, נאָר דעם געוועהנטליכען טייטש זאָל דאס ניט האבען. ציון איז געווען אומעטום אין דער גאנצער וועלט, נאָר ניט אין ציון".

פון עולם האבען עטליכע געשריען: „ניין, ניין. דאס האט גייער ניט געזאָגט. דאס קען ניט זיין".

אבער ר' שמואל איז אויפגעשטאנען. ציטערנדיג פאר אלטקייט האט ער זיך אָנגעלעהנט אויפ'ן שטאָק און האט מיט דער פרייער האנד א מאך געטהון אין דער לופט אלע זיינען געוואָרען שטיל.

„עס איז אמת", האט ער שטיל ארויסגערעדט. „עס זיינען געווען אזעלכע ראבינער דאמאָלסט. אפשר האט גייער אויך געהערט צו זייער חברה. איך ווייס דאָס ניט, אבער איך מוז דאס שטיינעקען גלויבען. אבער עס זיינען געווען אזעלכע ראבינער, אָי, עס זיינען געווען.." און ער האט זיך פערמאטערט אוועקגעזעצט.

שטיינעק אבער, כיי וועמען די ווערבער האבען שוין ארויסגעשפארט, ווי א קוואל, און וואס איז שוין געווען שטארק צוהיצט האט שוין גערעדט אהן אן אבהאלט, גיך און גלאט:

(פארטזעצונג פאלגט.)

צו בילינע פרייזען ביי פארס
ב. גאָרדמאן 382 פארלאמענט סטריט. פאָלס, מינץ סעטס און זאָ ווייטער. טעלעפאָן מיין 6092

א גרייסער בארגיין צו פערענטען א 7 רום הויז מיט א סטעביל פאר 11 האָלאר א מאָנאט. נאָכפרעגען 9 קעזשמער סטריט אויף סט. פעטריק פאר באטהורסט.
3865—18—10

צו פערענטין א דאבעל פארלא בילינג רענט אלע קאָנוועניענס, 78 סט פעטריק סטריט.
3891—10—22

א סטאר צו פארענטען 812 קאָלעדזש סטריט. אלע קאָנוועניענס סטייבילס בילינג רענט א יארד און סאליד בריק.

2 פלאָאר סטייבעל צו פערענטען. בילינג רענט. פרעגען דייוויס 212 סימקאָ סטריט.
3883—10—12

צו פערענטען א שעהנע 8 רומיגע הויז מיט אלע קאָנוויניענס, ניי דעקאָ־רירט אין אקספארד סטריט. פרעגען דייוו־זומסמאן 69 עלם סטריט. בילינג רענט.
17 10 6898

דער בעסטער פלאָמבער און בלעקער עס ווערט געמאכט אלערליי ארבייט אויף לייכטע אָבצאָהלונג. פוירנעס פייפ און סטאָוו פייפ 6 סענט א לענג.
ב. שערמאן 527 קווין סטריט וועסט טעלעפאָן אדעלייד 2055.
390211—11

ארבייטער פערלאנגט

פערלאנגט א פלאָמבער פרעגען לאָ־יעווסקי 10 ד'ארסי סטריט פאָן קאָלעדזש 7747
3900—17—16

פערלאנגט א מיידעל אָדער א פרוי פאר הויז ארבייט אין א קאונטרי.
נאכפרעגען מיסעס לעווין 79 ווענאלי טריט.
3903—11—17

פערלאנגט א וואטש פרוי צו מרס. סאָלאָמאָן 5 טרעפען סט.
3876—10—15

פערלאנגט א מענער שניידער פאר קאסטומער ארבייט פרעגען 984 קווין סט. וועסט.
3918—11—13

פערלאנגט א מיידעל אָדער באי צו ארבייטען ביי פארס אָדער צו לערנען די טרייד. 24 סענט פעטריק סטריט.
3910—13—10

א אידיש מיידעל וועט טהאָן טייפרייטינג און קליינע דזשאבס אין בויכפיהרונג שרייבען צום זשורנאל באָקס 700.
3908—22—10

פערלאנגט א פרעסער און שניידער מוז קענען פרעסען אויף א שטעה מאשין. אנפרעגען 177 קווין וועסט.
3915—10—15

פערלאנגט א גוטע פעלערהאנד און באטאָן נייערין ביי וועסטען.
שלעסער 126 יארק סטריט.
3914—15—10

$12 א מאָנאט א הויז אין 51 באלדווין סטריט. 6 רומס, גרויסער סטייבעל, גוט פאר א פערלער.
3917—10—13

צו פערקויפען א קלייניג: און פרע־סינג ביזנעס. גוטער און ביזי גענענד. מוז פערקויפט ווערען איבער אנדערע ביי נעס.
פרעגען באָקס 732.
3911—15—10

דיימאנדס
$1 $2 $3
וועכענטלך.

איהר טאָם וועגען די געלעגענהייט צו טהאָן בען דעם פייגסטען דיימאנד אָדער אנדערע רזשולערי דורך דאס פרעזענט פון רזשיוואנד בראדער. דיימאנדס ווי עס איז בעוואוסט ווערט ארץ מאל מייערע און עס איז אן אייביגקייט.
מיר נעפרייען יעדען עהרליכען מענשען זאָ דאס איהר האט די געלעגענהייט צו קויפען ביי אונזריי־מאנדס מיט די דייסטסטע אבזאָהלונגען. רזשיוואנד בראדערס 15 יאנג סטריט ארקייד

ALEXANDRA
אנפאנגענדיג מאנט אקט 11.
די ערשטע מוזיקאלישע פארשטעלונג אין דעם סיזאָן
די ארגינעלע
לאנדאן געיטי פראדוקשאן
„היינט איז די נאכט"
'TO-NIGHT'S THE NIGHT'
איין ענגלישע סטאר קאָ.
אבענדס: 50ס. ביז $2.00 מאָנטאג און שבת מאטינעס: 50ס. ביז $1.50
מיטוואך מאטינעס: 50ס. ביז $1.00
די וואָך פון אָקטאָבער דעם 18־טען „פעג אַ'מיי הארט"

MEET ME AT THE FIRESIDE — Strand — YONGE NEAR KING — CONTINUOUS 10 A.M. TO 11 P.M. — MATS. 5c-10c EVES. 5c-10c-15c
מאָנטאָג, דזיענסטאָג און מיטוואָך
דזשאָרדזש קליין פרעזענטירט
(וועד איז וועהר אין סאָסייעטי)
מיט דען מוילעך און דעללא קאָנגארי
5טע נאָכפאָלג פון די
געטהין
אין פאטהע וויקלי
מעזאָניק סטאָר רעזערוואירט ביי מעלעפאָן מיין 3345

אברהם קאהן
בארריסטער
נאטארי פאבליק
קאָמישיאָנער פיר נעהמען אפידייוויטס
Office, Sun Life Building
60 VICTORIA STREET
Main 3684
Residence, 7 Salem Ave. Junction 1545

— נ א ט י ס —
מיר ווינשען בעקאנט צו מאכען דעם אידישען פובליקום דאס מיר האבען גע־עפענט אונזער
בייליק אפפיס
אין
107 אדעלייד סטריט, וועסט.
אונטער די אויפזיכט פון בראוגשטיין און וואָלש די איינציגע אידישע בייליפס אין דער שטאָדט.
מיר עקזעקוטירען וואָרענטס און קאָ־לעקטען רענטס. א. ז. וו. אונזערע טערמס זענען ריזאָנאייבל און זיכערנס ווערען פונקטליך געמאכט.
בראונשטיין און וואָלש, פראָפּרייטאָרס.
טעלעפאָן אדעלייד 3607.

בעקאָנטמאכונג

איך מאך בעקאנט צו אלע מיינע פריינדע און פאטראָניזער פון מאָראָנטאָ און אומגענענד דאס איך שטענד צו ברית'ן און חתונות ווי אימער מיט די בעסטע צופריעדענהייט. איהר קענט מיר מעלע־פאָנירען אין הויז ווי אויך אין מיין שיפס־סאָרטען קאנטאָר און איהר וועט זיכער צופריעדען געשטעלט ווערען ווייל מיין נאטור קענט איהר אלע איז צופריע־דען צו שטעלען יעדען איינעם אויף'ן בעסטען ארט.
מיין אדרעסע איז 166 דזשאָהן סט.
טעלעפאָן אין הויז אדעלייד 1545 און אין אפיס אדעלייד 239.
רעוו. מ. קאפלאן
מוהל ומסדר קידושין
איך גיב מערריזש לייסענס פריי.

CANADIAN GOVERNMENT RAILWAYS
INTERCOLONIAL
PRINCE EDWARD ISLAND RY
באנעוועגטשור יוניאָן דעפאָ. מאָנטרעאל.

אושטן לימיטעד	נעהם אב 7.25 נאכמיטאג	מענליך

מאָרגענס עקספרעסס
טעגליך, אויסער שבת. 8.15 מאָרגענס
סליפערס פאר דער נאכט ריזיזן.
מיאָנטרעאָל און האליפאקס
קאָנעקשאָן פאר סיינט דזשאָהן, די סידנעס פרינס עדוואָרד אייליענד, נייפאונדלאנד.
ע. מיפפען דזשענעראל וועסטערן אויידזשענט
51 קינג סטריט איסט, טאָרענטאָ. פון 554

כשר און בילינ אונגוט
איך מאך בעקאנט צו אלע מיינע קאסטומערס נאשטעריס און אייזוריס פראלאדס רעליגיאסקסטן סטארס, און אלע מיינע וואארן ווערען פעקריפס ביליגער 2 סקעלס אויף דעם פונט אין קנעס. און איהר בעראַרפס נים צוהלען מאר אייער געלד קיין אונטערס. ראס דיינען דו וואארטס. וואלדרשם, וויגערס קאָרעסדזיעס, באראנאנ
אדרעסס דעלעוועריס איבעראל סיט דער נרעסטער צופריעדענהייט
משה סאלקאוויטש, 694 ריטשמאנד סטריט וועסט. טעלעפאָן אדעל. 1559

דר. מ. פיוזניק
דענטיסט
קער. קווין סט און סאָאדיינא עוי.
טעלעפאָן אדעלייד 4067
בעגאָ מיט האמילטאָן בלאָכס
Dr. M. PIVNICK, B. A. Sc.
Room 2

מ. מ. דיווים
פאבליק אדימאר
אדימינג, סיסטעמאטייזינג אינ־וועסטיגייטשאן.
350 קאָלידזש סט. טאָראנטאָ
טעלעפאָן קאָלידזש 7632

Toronto Wet Wash Laundry Co. Limited
פערלירט ניט אייער געלד און געזונד־ניט אונז אייער לאונדרי, מיר וואשען פאמיליע וועש.
דעמפ 30 פונט — 75 סענט. ראפ טרוקען, 30 פונט, 1 דאָלאר. יעדער וואשינג ווערט געוואשען בעזונדער.
291 Arthur St.
Phone: Parkdale 5280 5281

קאָנטאָר וולאדאָווסקי האט געמופט אין 62 בראנזוויק עוועניו.
דער טעלעפאָן נומער איז דער זעל־בער, וואס עס איז געווען.
דער גרעסטער אנטיסעפטיק מוהל
און דער מאָדערנסטער
מסדר קדושין אין טאָראנטאָ

אין
קאָנטאָר וולאדאָווסקי
רופט מיך און איבערציינט אייך. קאָנטרי לייט קענען מיך אויך אנגאזשי־רען פאר שחתות. מיין וואָהנונג איז 62 בראנזוויק עוועניו, און מיין פאָן נומער איז 1076 קאָלעדזש.
פיר אריטמ אומזונסט.

מאָראנטאָר אידען
סייפט 75 סענטס און איין דאָלאר יעדע וואָך! ביי מאכענדיג אייער לאנדרי אין אייגענע אָרבייט־נוב און אויסקוק וועלכע געפעלט מיר. זעהר שטארק אויסגעארבייט ביי עקספערטען אין ד
TABER LAUNDRY WORKS
444-46 Bathurst St.
Phone Col. 5143 8333

מאָראָנטאָ ווינדא קלינינג אמאָפאני

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז, פעקטאָרי, אפיסעס און סטאָר קלי־ניג. בעסטע ארבייט צו די בילינסטע פרייזען.
מיר מאכען קאָנטראאס־טען מאָנאטליך און יעהרליך. טעלעפאָנירט 1 אדעלייד סט. אויסט, פאָן מיין 7391. ביי־נאכט און זונטאג טע־לעפאָנירט קאָלעדזש 4319.
New York Window Cleaning Co
1 Adelaide E

פיר שמחות
ווען איהר מאכט א שמחה און האָרפט ברענגדים ווייין אָדער ביער, קומט צו דער גוט בעקאָנטער פירמע
דזיש. וו. רייען
188 קווין סט. וועסט. פאָן מיין 106.
א פולער ליין פון כרמל ווייין און ברענדי אין סטאָק.
אלע אָרדערס פינקטליך אטענדעט

האָרדוועיר און סאָטלערי
דאס בעסטע פלאטפארם פאר אלע פערזאָנס האָרדוועיר, נעץ פיסשערס, נעץ פלאָטס און נאלאוב. עלעקטריק פיקסטורס, פויס פאמפס, קאָלאָריל הייטערס, גאז און קול (אלקאהאָל) פייגס און בוקס א. ז. וו. ביי
G. H. IBBOTSON
343 באטהורסט סטריט
מעלעפאָן קאָלעדזש 6342

ONTARIO LAUNDRY CO. Ltd

זי — מיין לינדזשעריי־וועש בעקומט די בעסטע אויפמערקזאמקייט.
ער: — יעס און מיינע תמידער אין קעלנער בעקומען די שעהנסטע אָבארבייטונג און אויסקוק וועלכע געפעלט מיר. זעהר שטארק אויסגעארבייט ביי עקספערטען אין
אנטעריא לאנדרי קא. ליטיטעד
97 עדוואָרד סט. טעל. מיין 4821

די נעלענענהייטען פון ניו אנטעריא.
די נעלענענהייטען פון נאָרט אנטעריא
ווייסט איהר די פיעלע בעלענענהייטען פון נאָרט אנטעריא מיט איהרע פיעלשען פרובסבארע אקער לאנד שפארען זי די ריכ־ניגע וועלכע ווילען זיך בעזעצען אויפ'ן לאנד.
ווייסט איהר דאס די וועלכע ריינע אדר־קולטור לאנד וועלכעס עס קען דערהאלטען כמעט אין גאנצען אדרי אדער מיר א קליינע סומע געלד, פראדוצירען שיין די בעסטע תבואה אין דער וועלט.
מיר ווייסען אויסקינסמט, פיר לוטש ראשיר וועלכע בעשרייבט דעם אויבענערער פאהנטען נענענד צו:
ת. א. מעקדאָנעלען
דירעקטאר פון קאָלאָניזאציאָן
פאראלאנעס בילדינג
טאָראנטאָ אנטעריא

פערלאנגט
פערלאנגט מענער צו לערנען דעם באַרבער טרייד. עס פאָדערען זיך איינינג וואכען בלויז. שטעלע גאראנ־טירט. טולס פריי. שרייבט פאר א קאטאלאָג און איינצעלהייטען היינגט. מאלער באַרבער קאָלעדזש 221 קווין איסט, טאָראָנטאָ.
The Moler Barber College
221a QUEEN STREET EAST

סמאוס, ריפארינג, און פוירניסעס
צו בילינע פרייזען
מאפאס נעו און קוילען רענדרשעס
WESTWOOD BROTHERS
635 St. Queen W. Phone Adel. 1518

לאָערניא ערעפענט!
מיר מאכען אויסמערקזאם בעקערס, פעדלערס, עקספרעסמען און שע־פער און אוטאמאביל איינגענטהי־מער, דאס מיר האבען ערעפענט א שאפ פאר פיינטען, ווארנישען און לאקירען אוטאמאביל־ווענען, סערדזשעס א. א. וו.
אין 10 ד'ארסי סטריט
אנטיינגכאָלל
די מ. ה. ס. ד. קאמפאני

סעפריים רום סיסטעם.
די וויליאמס
קארטיידזש און סטאריידזש קא.
טעלעפאָן קאָלעדזש 252
דזשענעראל קארטיידזש אייר־שעפנס 368 ספע. יינע עוו. סטאָרעס אנט. באנאוש, פאָאנס און אלע סארטען פארטשור נעמופט און געסטארד צו די בילינסטע פרייזען. שטוב זאבען געפאקט און גישיפט פון עקספערט לייט.
ווערהייזער: 551 קווין סטריט וועסט. צוגעדעקט ווענען. פלעשור פלעצע. ל. י. רעדפערן.

דר. מ. סייטס
דענטיסט
118א קווין סטריט וועסט
פארגלייך קווין און סטעטל סטריט
DR. M. KATES, Dentist
218½ QUEEN ST. WEST
PHONE MAIN 979

ריעגען און לע ווערנוא
בארריסטערס א. א. וו.
מעגנינג טשעמבערס רום 112 ערש־טער פלאָר, טעלעפאָן ערלייד 2436
REGAN & LE VERNOIS
BARRISTERS &C.
Manning Chambers,
Room 112, First Floor
Telephone Adelaide 2436

וואַרשעווער אקושארקע
ענע ראמאנאווסקי
233 סימקאָ סטריט
טעלעפאָן ערלייד 1543

פיר שמחות
ווען איהר מאכט א שמחה און האָרפט ברענדים ווייין אָדער ביער, קומט צו דער גוט בעקאָנטער פירמע
דזיש. וו. רייען
188 קווין סט. וועסט. פאָן מיין 106.
א פולער ליין פון כרמל ווייין און ברענדי אין סטאָק.
אלע אָרדערס פינקטליך אטענדעט

האָרדוועיר און סאָטלערי
דאס בעסטע פלאטפארם פאר אלע פערזאָנס האָרדוועיר, נעץ פיסשערס, נעץ פלאָטס און נאלאוב. עלעקטריק פיקסטורס, פויס פאמפס, קאָלאָריל הייטערס, גאז און קול (אלקאהאָל) פייגס און בוקס א. ז. וו. ביי
G. H. IBBOTSON
343 באטהורסט סטריט
מעלעפאָן קאָלעדזש 6342

פערלאנגט
פערלאנגט מענער צו לערנען דעם באַרבער טרייד. עס פאָדערען זיך איינינג וואכען בלויז. שטעלע גאראנ־טירט. טולס פריי. שרייבט פאר א קאטאלאָג און איינצעלהייטען היינגט. מאלער באַרבער קאָלעדזש 221 קווין איסט, טאָראָנטאָ.
The Moler Barber College
221a QUEEN STREET EAST

THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., Ltd. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

מיר שטעהען ביים אנהויב

וויפיעל האט מען שוין ניט צורעדט, ווי לאנג עס וועט נאך דויערען דער קריעג. וויפיעל סטראטעגען האבען שוין ניט פאראויסגעזאגט איהרע רעזולטאטען. און ווען זי וועט זיך ענדיגען. יעדעס מאל האבען די שלום קלאנגען געגעבען אנצוהערען אז די מחנות זענען ערשעפט, אז עס איז אונמעגליך ווייטער אנצופיהרען זומער אדער ווינטער קעמפיינס, און דאך שטעהט נאך אלעס ביים אלטען. די שלום קלאנגען, הערען זיך שוין מעהר ניט, און איך וויל ווייניגער פון די מיליטערישע סטראטעגען ניט פאראויסזאגען, ווען דער קריעג וועט זיך ענדיגען.

אט האט מען געקוקט אויפ'ן רוסישען פראנט, וואו מאקענזען און הינדענבורג האבען זיך מיט זייערע ארמייען געשפארט אלץ ווייטער, אז דארטען וועט דער רעזולטאט פון דער שלאכט דערגרייכט ווערען. די דייטשע ארמייען האבען די פעסטונגען ארום דאנזיגסק און ריגא, און עס גלויבט זיך שוין היינט קיינעס ניט, אז דער רעזולטאט פון יענעם פראנט זאל ענטשיידען איירעפאס שיקזאל.

מיט א צייט צוריק האבען די אליאירטע מעכטע געמאכט נאך פיעלע פארבעריישונגען אן אטאקע אויפ'ן מערב פראנט פון דייטשע טרופען. אלע האבען געגעבען דיעזער אפענסיווע, ווי אויף אן ערשיינונג. וואס וועט מאכען אט זה צו אלע נביאות־זאגערייען, און עגדליך בעשטימען דעם סוף פונ'ם כלומיגען קריעג. א קורצע צייט איז פאראיבער, און דאס הייפט געווייכט גערט גאר אריבערגעטראגען אויף די באלקאנען, אויף יענעם פונקט, וואו דער ערשטער שאס פון דער מלחמה איז אבגעפייערט געווארען.

פיעלע קרבנות פון בייד עזייטען, זענען שוין געבראכט געווארען אלס אפפער אויפ'ן מזבח פון דעם קריעגס־גאט, און דאך שטעהן מיר נאך אלעס ביים אנהויב אין דער זעלבער לאגע ווי פאר א יאהרען.

די פיעלע מענשען־לעבענס און קרייגס־מאטעריאלן, וועלכע מארס האט דאס יאהר איינגעשלונגען, האבען ניט געהאלפען אויף א האר פערקלענערען די וועלט־טראגעדיע, און מיר שטעהן נאך היינט ביים זעלבען צושטאנד, ווי ביים אנפאנג פון דער קריעג.

עס ווידערהאלט זיך

אינ'ם מיטעלאלטער פלעגען מיר אונזער וואוין־רעכט בעקומען דורך דעם, ווייל מען האט אין זיך אונז גענויטיגט אלס הענדלער און געלד־פערמיטלער. צוליעב זייער נויטה האט מען אונז ערלויבט לויפט צום אטהעמען און רעכט צום לעבען.

דיעזער פאל האלט זיך יעצט ווייעדער אין ווידערהאלען. פאר יאהרען און יאהרען, האט רוסלאנד אונטערדריקט זעקס מיליאן אידען, מיט א רייהע פון בעגרענצונגען זיי ארומצעוועבט, אין מיט גזרות פינסטערע גזרות פונ'ם צייט פונ'ם מיטעלאלטער זיי ארומגעצייגט.

יעדער פערזוך, יעדער געשריי פון זעקס מיליאן אונטערדריקטע הערצער, אין גרויזאם אונטערדריקט געווארען, א פערניכטונגס־פאליטיק איז דעם אידישען פאלק ערקלערט געווארען.

יאהרען זענען געגאנגען, אין קיין שטראהלל פון האפנונג האט זיך ניט געזעהן איבער'ן פינסטערען פערכמארעטען אידישען גהעטא הימעל. ביז וואנען עס האט דער וועלט־פולס אנדערש אנגעהויבען צו שלאגען, די בלוטיגע וועלט־קריעג איז ערקלערט געווארען.

רוסלאנד גויטיגט זיך אין געלד, רוסלאנד גויטיגט זיך אין הלואות פון אייסלאנד, די גויטיגט זיך אין דער אידישער פערמיטלונג, און זי וועט מוזען א פרייז צאהלען פאר דעם, דער פרייז וועט מוזען זיין אידישע גלייכבערעכטיגונג.

וואס שטייפער עס ווערט דער שטריק פון פינאנציעלער ענגשאפט ארום דעם רוסישען האלז, אלץ מעהר וועט זי זיך מוזען בויגען, אלץ גרעסערע קאנצעסיעס וועט זי מוזען בעוויליגען דעם אידישען פאלק.

וואס דער רוסישער פינאנציעלער צושטאנד וועט זיין קלעגליכער, אלץ שנעלער וועט זי זיך מוזען צואיילען צו לעזען די אידען־פראגע, און ערקלערען די אידען, אלס גלייכבערעכטיגטע בירגער.

פון רוסלאנדס פינאנציעלען דוחק הענגט אב די צוקונפט, פון אונזער ברידער פון יענעם „ארץ הדרים".

דער זיעג פון די קלאוקמאכער

די בעפרייאונג פון די זיעבען געמשפטע קלאוק־מאכער פיהרער איז מעהר ווי א ניזיארקער לאקאלע פאסירונג, אדער מעהר ווי בלויז א פאסירונג פון דער אידישער ארבייטער וועלט אליין.

דער פראצעס אויף די קלאוק־מאכער איז בלויז איין רינג פון דער גאנצער קעטע. וואס די אמעריקאנער מאגנאטען האבען אנגענומען צו דערשטיקען די אלץ וואקסענדע ארבייטער בעוועגונג, דורך פערשיעדענע בלבולים מיט דער הילף פון דער פאליציי און די קאורטס, צוזאמען מיט די העלדען פון דער אינטערוויעלט.

די בעפרייאונג פון די קלאוק־מאכער פיהרער, וועט ביי זיי פיעל אב־קיהלען דעם חשק פאר גייע פראצעסען געגען אנדערע ארבייטער פיהרער.

זייער בעפרייאונג, האט איך ארונטערגענומען די שאנדע פון דער אידישער ארבייטער בעוועגונג, אויף וועלכער זיי האבען א מארד־שטעמפעל געוואלט ארויפלעגען.

און דארום איז גאנץ פערשטענדיליך, ווארום די בעפרייאונג זייערע האט ארויסגעריפען גרויס פרייד ניט נאר אויף דער ארבייטער גאס, נאר אויף דער אידישער גאס איבערהויפט, זענען דאך אונזערע יוניאנס א וויכטיגער טהייל פון דער אידישער גאס.

די לאסט פון די פעלקער

די שווערע ירושה וואס סדי היינטיגע מלחמה לאזט איבער צו די קומענדע דורות און וואס עס קען קומען פון א רוסישען באנקראט.

זינט נאציאנען עקזיסטירען אויף דער וועלט האבען זיי נאך קיינמאל ניט געהאט אויף זיך אזעלכע בערג מיט חובות ווי זיי האבען געגעבען־וואר־ט־ינג, בע־זאנדערס די וואס זיינען פערפלאנטערט אין דער יעצטיגער מלחמה.

מען קען זאגען, אז איין מיליאן דאלאר צוריק מיט עטליכע הונדערט יאהר איז אפשר געווען שווערער ווי א מיליארד היינט, אבער היינט רעכענט מען שוין ניט די חובות אויף מיליאנען, נאר אויף מיליארדען, און עס נעהמט נאר קיין ענדע צו דעם וואוקס פון די חובות.

ווען די מלחמה האט אויסגעבראכן, כען איז פראנקרייך שולדיג געווען זעקס און א האלב ביליארד דאלאר אויף אמעריקאנער געלד, דייטשלאנד פינף מיליארד, עסטרייך־אונגארן דריי מיט דריי פיערטעל מיליארד, ענגלאנד דריי און א האלב מיליארד, יאפאן איין מיליארד מיט א פערטל, בעלגיען זיעבען הונדערט מיט זעכציג מיליאן און טערקיי פינף הונ־דערט מיט פינף און פופציג מיליאן.

, זינט דער 1־טען אויגוסט האבען די מעהרסטע פון דיעזע לענדער פערגרעסערט זייער נאציאנאלען חוב. דייטשלאנד און ענגלאנד, למשל, מיט איין מיליארד יע־דער און פראנקרייך און רוסלאנד צו האל־בען מיליארד יעדער.

רעכענענדיג אויף די נאציאנאלע געלדער איז פראנקרייך, למשל, שולדיג פינף און דריסיג מיליארד פראנק אויף וועלכע זיי דארפען יעדער יאהר אויסצאה־לען קנאפע אנדערהאלבען מיליארד אינ־טערעסט.

וועלען זיי עס בעצאהלען? וועלען זיי עס דען קענען בעצאהלען? — באמת גערעדט באצאהלט א רעגיערונג קיינמאל ניט דעם רוב וואס זי לייהט, נאר זי צאהלט ניט פראצענטען אבער וועגן די פראצענטען שטייגען ארויף אויף די הונ־דערטע מיליאנען יערהליך, וועלען זיי דען אימשטאנד זיין נאכצוקומען?

ערפאהרונג האט אפילו געזיגט אז נאך א מלחמה קען טרעפען דאס דיא נאציאן וועלכע האט געפיהרט מלחמה זאל זיך צוריק אויפהויבען און זאל ווע־רען שטארקער פינאנציעל. דאס איז אבער ניט קיין כלל. גיכער שוואכט א מלחמה אפ דאס לאנד, און מעהר ווי איין נאציאן איז שוין אראפ פון דער וועלט־סצענע דורך איהרע מלחמות.

ווען די געגענווארטיגע מלחמה וועט געשלאסען ווערען וועלען די לענדער זיין שטארק אפגעשוואכט. עס וועלען ניט זיין קיין מענשען, קיין פעהיגע געזונטע מענשען, וועלכע זיינען אזוי נויטהיג אין א לאנד. עס וועט דארפען נעהמען יאה־רען ביז דאס לאנד וועט צוריק קריגען איהר פריהערדיגען שטאנד, אדער נאר נאר א טהייל פון דער פריהערדיגער שטאנד. אין דערווייל וואפסען די פראצענ־טען אויף דעם גרויסען חוב. אז ווי וועל־לען די רעגיערונגען ניט דארפען מא־כען נייע אויסגאבען אין לאנד, דאריף וועט מען מאכען נייע הלואות, און מען וועט דאס אפגעשנידענע פאלק ווייטער שינדען.

פראנקרייך און די אנדערע מערב לענדער וועלען נאך נישט פיקלען אזוי שלעכט ווי רוסלאנד. די ערשטע זיינען פאבריקאציאנס לענדער, אויף די פארמס זיינען ענטוויקעלט, אלעס ווערט נאר ביים מיט די לעצטע אימפארטאומע.

אין דער מאשינערי, און אזעלכע לענדער וועלען נישט דארפען לאנג ליידען. אזוי שנעל וויע ס זעהט אויסהערען דער דרוק פון דרויסען וועלען זיך די אינווייניג־סטע וואונדען באלד אנפאנגען צו הייל־ען.

גאנץ אנדערש איז אבער רוסלאנד.

די לעצטע האט נישט קיין פאבריקאציאן מעג מען זאגען. דאס גאנצע לאנד איז אנגעוואר־פען אויף דעם מוזישק און וואס ער ברענגט ארויס פון זיין שטי־קעל ערד, וועלכעס ער בעארבייט מיט די מעטהאדען פון אדם הראשון. איהרע נאציאנאלע חובותב עטרעפען לויט דעם גארמאלען קורס צוועלף מיליארד רובעל.

אזוי דער מלחמה, וואו רוסלאנד וועט גע־ווים האבען א מפלה, דער קורס פון רובעל וועט זיין געפאלען, איז אפילו אויב זי וועט מעהר קיין געלד נישט לייהען, ווייל זי וועט נישט קריגען וואו — וואס איז דער ערנסטער וואונש פון יעדען עהרליכען מאן — וועט איהר חוב אויף בעטרעפען איין ערך פון אכצעהען מיליארד רובעל. אינטערעסט וועט יעדער יאהר בעטרעפען איבער 800 מיליאן רובעל, וועלכעס זי וועט געווים אין די ערשטע פאאר יאהר ניט אויסטאנדע זיין צו בעצאהלען. איהר חוב וועט אלזו ארויפשטייגען אויף קנא־פע צוואנציג מיליארד.

וועט זי עס קענען בעצאהלען?

וואו וועט זי נעהמען די אכט־—ניין הונדערט מיליאן יעהרליכע אינטערעסט צו בעצאהלען?

דאס פאלק איז שוין גענוג אפגע־פליקט און אפגעשינדען. וואס געפינט זיך נאך אין רוסלאנד וואס קען בע־שטייערט געווארען און איז שוין בעשטיי־ערט געווארען? אויף וועלכער זאך האט מען נאך געקענט העכערען דעם שטייער

די לאסט פון דיעע לעטער. ד ר

און קען האט נאך נישט געהעכערט? וועי־מען איז נאך געווען צו שינדען און מען האט נאך ניט אפגעשינדען?

דערצו דארף מען נאך געדייען־קען.

אז נאך דער מלחמה וועט די רוסישע אימ־פעריע ווערען פיעל קלענער אלס זה איז. עס איז א פראגע אויב רוסיש־פוילען וועט ווערען א זעלבסטשטענדיגע רעגיע־רונג אדער זי וועט בלייבען אונטערוואר־פען דייטשלאנד, זיכער איז אבער אז פון רוסלאנד וועט עס אפגעריסען ווערען. עס איז קיין צווייפעל אז אנדערע פראווינצען וועלען אויף אפגעריסען ווערען פון איהר, און איהר בעפעלקערונג וועט פיעל פער־קלענערט ווערען. עס איז נישט נויטיג זי זאל דוקא בלייבען ביי „טיעף ראסיז" אליין, זי וועט יעדענפאלס א סך פער־ליערען און איהרע הכנסות וועלען פיעל פערקלענערט ווערען.

און גון, וואו וועט זי דאן נעהמען צו צאהלען? — דער רעזולטאט וועט זיין אז דאס לאנד וועט זיך מוזען ער־קלערען באנקראט. און דיעזעס וועט ברייגען צו לאנג ערווארטעט רעגולא־ציאן אין דעם עכטען רוסלאנד, און אזוי וועט די מלחמה ברייגען א הילף פיר דעם צאר'ס אונטערטהאנען.

נאר די גרעסטע טהייל פון די אי־דישע איינוואוינער אין רוסלאנד, די אי־דען פון דער „טשערטא", זיי וועלען פערשפארען די „חבלי משיח" פון א רעוואלוציאן. אלעס וואס מוז געשען בעפאר א גרויסע וועלט איבערקעהרע־נגיש פאסירט דארט איצטער, און ערגער קען שוין ניט זיין.

י. מ. וואלפזאהן.

די אידישע פרעסע אין רוסלאנד

אין יעצטיגער צייט, ווען אויפ'ן אידי־שען ביכער־מארק הערשט א טויטע שטיל־קייט — איז צו בעגריסען דאס בוך פונ'ם בעפאנטען ליטעראטור־פארשער ס. צינ־בערג, אין וועלכען ער דערצעהלט די גע־שיכטע פון דער אידישער פרעסע אין רוסלאנד, בפרט נאך איצט, ווען די פרע־סע געפינט זיך אין א ליטערנישען מצב.

דאס בוך ניט אונז א קלאהר בילד פון דעם גאנצען פערבייטערטען קולטור־קאמפף וואס אידען האבען דורכגעמאכט אין רוס־לאנד פאר'ן פערגאנגענעם יאהרהונדערט.

מיר האבען דא פאר זיך אלע עטאפען פון דעם אידישען אויפלעבונגס־געדאנק אין פארמען, אין וועלכע ער האט זיך אויסגעדריקט ביי פערשידענע אומ־שטענדען און פערשידענע פערזאנען. מיר זעהען דא צעהנדליגער, געלונגענע און ניט געלונגענע, פראבעס פון אלערליי זייטען ארויפצופיהרען אונזער פאלקס־לעבען אויף א בעסערען וועג.

בעזונדער כאראקטעריסטיש אין דער געשיכטע פון אונזער „שטורם און דראנג־פעריאד" אויף וויפיעל ער האט זיך אפ־געשפיגעלט אין דער פרעסע, איז די בע־ציהונג צו אידיש, און די פראבעס, וואס זיינען געמאכט געווארען ארויסצוגעבען א „ייטינגען און זשורנאלען פאר'ן פאלק אין זיין אייגענער שפארך.

די ערשטע צייטונגען, וואס זענען בכלל ארויסגענאנגען ביי אידען, זענען געווען „זשארנאנישע". אין אמסטערדאם, וואס איז צו יענער צייט געווען א גרויסער אי־דישער צענטער, איז אין יאהר 1678 ארויסגענאנגען א צייטונג אויף שפאניש־ליש אונטער'ן נאמען „נאזעטא דע אמס־טערדאם", און שפעטער, אין די יאהרען 1686 — 1687 א צווייטען צייטונג אויף אידיש מיט'ן נאמען „קוראנט" (צוויי מאל אין וואך) אט די אידישע צייטונגען האבען נישט געהאט קיינע בעזונדערע טענדענצען און זיי זענען בכלל אין נאנצען עהנליך געווען צו די אלגעמיינע פעריא־דישע אויסגאבען פון יענער צייט, זיי האב־בען גענעבען נייעסען, פערשיעדענע ידיעות פון געזעלשאפטליכען לעבען א. ז. וו.

פון דער ערשטער העלפט פון 18־טען יאהרהונדערט זענען צו אונז ניט דערגאנ־גען קיינע בעשטימטע ידיעות וועגען אידי־שע אויסגאבען, נאר עס איז זעהר וואהר־שיינליך, אז אין פערשיעדענע דייטשע שטעדט זענען פאר יענער צייט געמאכט געווארען פראבעס ארויסצוגעבען צייטונ־גען און זשורנאלען אויף אידיש. אין די 50־טער יאהרען האט איינער בנימין קראב געבורט ארויסגעגעבען א זשורנאל אויף אידיש ספעציעל פאר בעלעטריסטיק, אונ־טער'ן נאמען „דער גראססע שוי־פלאץ, לוסט אין לעהרייכע אויף טרויעריגע און וואונדערליכע געשיכטען". און אין יאהר 1771 האט עקזיסטירט א אידישע צייטונג וואס האט זיך געדרוקט מיט אידישע בוכ־שטאבען: דורנפורטער פרייוועלינירטע צייטונג".

מיר פארקייפען גאראנטירטע
מענער העטס
$1.75
לעצטע סטיילס
וועלכע פארקייפט אנדערשוואו ביז $2.50
— ליזטער —
264 יאנג סטריט
באקהאם
BUCKHAM Limited, 264 Yonge St.

צו דער צייט הויבט זיך אן אין דייטש־לאנד די עפאכע פון דער „השכלה", בראש פון וועלכער עס זענען געשטאנען מענדעל־סאן מיט זיינע תלמידים. אט די משכילי־שע ראציאנאליסטען, וואס האבען גע־פיהרט א פערביטערטען קאמפף געגען גאנצען טראדיציאנעלען יודענטהום און צ. זאמען דערמיט אויך נעגען דעם "העסלי־כען זשורנאל", האבען זיך איז דער ערש־טער צייט נאך אבגעהאלטען אן דער העב־רעאישער שפראך ווי אן דער איינציגער בריק, וואס האט זיי פערביינדט מיט דער אידישער פערגאנגענהייט. און אין רעזולי־טאט פון דער בעוועגונג זענען ארויסגע־אנגען עטליכע נומערען פון "מאסף" באלד האט אבער דער שטראם אין נאמען פון וועלכען די משכילים האבען גע־קעמפפט, אראבגעטראגען אויף אט די לעצטע בריק, און די השכלה בעוועגונג האט זיך געגרינדעט מיט א מאסען שמי־און אלגעמיינער אסימילאציע.

כמעט גלייכצייטיג מיט דעם געשילדער־טען קאמפף אין דייטשלאנד, הויבט זיך אן אן עהנליכע בעוועגונג פאר השכלה אויף אין רוסלאנד.

שקלאוו, וואס איז געווען דעמאלט א רייבע האנדעלס־שטאדט, איז געווארען דער נייסטיגער צענטער פון אייפגעקלעהר־טען ליטווישען אידענטהום. דארט, אין הויף פון בעריהמטען נדבן ר' יהושע צייט־לין האט זיך געבילדעט א מין פרייע אקא־עמיע אין סוף פון 18טען יאהרהונדערט וואו עס אין אפילו געווען איינגעערדענט א בעמישע לאבאראטאריע (פאר ר' ברוך שקלאוער), און א הערבאריע צו שטודי־רען באטאניק, (פאר ר' בנימין ריזועלעס). אין דער אקאדעמיע זענען געקומען יונגע לייט פון פערשיעדענע שטעדט, און דאר־טען איז, ווייזט אויס אויף ענטשטאנען אן געראנט וועגען ארויסגעבען א זשורנ־נאל אויף הערבאריאיש.

דער איניציאטאר פון דער געפלאנטער אויסגאבע איז געווען איינער נפתלי הערץ שולמאן פון אלט־ביחאוו. ער האט אין יאהר 1803 פערעפענטליכט א מין פראס־פעקט וועגען דעם זשורנאל, וואו ער שרייבט:

„מיינע ברידער, אין דער איצטיגער צייט זענען אפילו אין די קליינע שטעדט־לאך פאראן נישט וועניג מענשען, וואס ווערשטען נאך וויינענשאפט. די הויפט שטערונג איז דאס, וואס ס'זענען נישטא קיין בוכ־ביכער. איך האב דערביבער בעשלא־סען, ארויסצוגעבען יערע וואך א בלאט מיט בעשרייבונגען פון אלע נייעסען און געשעהענישען, וואס קומען פאר אויף דער גרויסער וועלט. איבערזעצונגען פון דיא אמבורגער, פעטראגראדער און בערלינער צייטונגען, ווי אויך בעזונדערס וויכטיגע ידיעות פון וויסענשאפטליכע ספרים. אויף אזא אופן וועט דער סוחר לייענען וועגען די פאליטישע געשעהענישען, וועגען האנ־דעל און מלאכה, און דער ליעבהאבער פון וויסענשאפט — וועגען די וויסע־שאפטליכע ענינים. און יעדער ביי וועמען עס וועט זיין עפעס אנ'אויפטהו אויר־דעם געביט פון וויסענשאפט, וועט עס מיר צושיקען צום פערעפענטליכען, און אזוי־ער נאך וועלען פערשפרייט ווערען צווישען זאלק נוצליכע ידיעות אין שפראכען, גע־אגראפיע, מאטהעמאטיק, פיזיק און נאך אנדערע צווייענען פון דער וויסענשאפט".

פון דעם פלאן איז, צוליעב אונבעקאנ־טע סבות, גארנישט געווארען. די אידעע אבער, פון ארויסגעבען א צייטונג פאר אידען, איז געבליבען און מיט צעהן יאהר שפעטער לעבט זי אויף אין ווילנא, אם מאהל שוין אין דער נעשטאלט פון א פראפיעקט וועגען א אידישע צייטונג.

אין יאהר 1813 האט דער יוסטיץ מי־ניסטער וויאזמיטינאוו געמאלדען דעם ווירשטען נאך וויינענשאפט. די הויפט שטערונג איז דאס, וואס ס'זענען נישטא קיין בוכ־ביכער. איך האב דערביבער בעשלא־סען, ארויסצוגעבען יערע וואך א בלאט מיט בעשרייבונגען פון אלע נייעסען און געשעהענישען, וואס קומען פאר אויף דער גרויסער וועלט. איבערזעצונגען פון דיא אמבורגער, פעטראגראדער און בערלינער צייטונגען, ווי אויך בעזונדערס וויכטיגע ידיעות פון וויסענשאפטליכע ספרים. אויף אזא אופן וועט דער סוחר לייענען וועגען די פאליטישע געשעהענישען, וועגען האנ־דעל און מלאכה, און דער ליעבהאבער פון וויסענשאפט — וועגען די וויסע־שאפטליכע ענינים. און יעדער ביי וועמען עס וועט זיין עפעס אנ'אויפטהו אויר־דעם געביט פון וויסענשאפט, וועט עס מיר צושיקען צום פערעפענטליכען, און אזוי־ער נאך וועלען פערשפרייט ווערען צווישען זאלק נוצליכע ידיעות אין שפראכען, גע־אגראפיע, מאטהעמאטיק, פיזיק און נאך אנדערע צווייענען פון דער וויסענשאפט".

פון דעם פלאן איז, צוליעב אונבעקאנ־טע סבות, גארנישט געווארען. די אידעע אבער, פון ארויסגעבען א צייטונג פאר אידען, איז געבליבען און מיט צעהן יאהר שפעטער לעבט זי אויף אין ווילנא, אם מאהל שוין אין דער נעשטאלט פון א אידישע צייטונג.

אין יאהר 1813 האט דער יוסטיץ מי־ניסטער וויאזמיטינאוו געמאלדען דעם ווירשטען נאך וויינענשאפט. די הויפט שטערונג איז דאס, וואס ס'זענען נישטא קיין בוכ־ביכער. איך האב דערביבער בעשלא־סען, ארויסצוגעבען יערע וואך א בלאט מיט בעשרייבונגען פון אלע נייעסען און געשעהענישען, וואס קומען פאר אויף דער גרויסער וועלט. איבערזעצונגען פון דיא אמבורגער, פעטראגראדער און בערלינער צייטונגען, ווי אויך בעזונדערס וויכטיגע ידיעות פון וויסענשאפטליכע ספרים. אויף אזא אופן וועט דער סוחר לייענען וועגען די פאליטישע געשעהענישען, וועגען האנ־דעל און מלאכה, און דער ליעבהאבער פון וויסענשאפט — וועגען די וויסע־שאפטליכע ענינים. און יעדער ביי וועמען עס וועט זיין עפעס אנ'אויפטהו אויר־דעם געביט פון וויסענשאפט, וועט עס מיר צושיקען צום פערעפענטליכען, און אזוי־ער נאך וועלען פערשפרייט ווערען צווישען זאלק נוצליכע ידיעות אין שפראכען, גע־אגראפיע, מאטהעמאטיק, פיזיק און נאך אנדערע צווייענען פון דער וויסענשאפט".

פון דעם פלאן איז, צוליעב אונבעקאנ־טע סבות, גארנישט געווארען. די אידעע אבער, פון ארויסגעבען א צייטונג פאר אידען, איז געבליבען און מיט צעהן יאהר שפעטער לעבט זי אויף אין ווילנא, אם מאהל שוין אין דער נעשטאלט פון א פראפיעקט וועגען

קויהלען פרייזען

אונזער פרייז $7, אנדערשוואו $7.75

איהר קענט שפארען א סך געלד, ווען איהר ארדערט קויהלען פון אונז, ווייל מיר בעזיטצען און אפערירען אונזערע אייגענע מינען אין פענסילוועניע און מיר פערקויפען דירעקט פון דער מינע צום געברויכער. לענט עס ניט אב, איהר קענט שפארען געלד ווען איהר זייט די ערשטע האנד און איהר ווארט ניט ביז די פרייזען וועלען שטייגען אין נאוועמבער און דעצעמבער. קויפט קויהלען פון אונזערע מינען צו מינען פרייזען. די וואג איז גאראנטירט אונטער א באנד.

Connell Anthracite and Mining Co., Limited

Tel. Ad. 2068-2069. Ad. 3297

פון דער אלטער וועלט

די ליבעראלע רוסישע צייטונג „דען" פון פעטראגראד האט פערעפענטליכט אן אינטערוויו מיט דעם באנקיר ווישנעגראד־סקי, פרעזידענט פון דער אינטערנאציאנאלער האנדעלס באנק אין פעטראגראד, יועגען דער דעפעשע, וואס ער האט געשיקט צו דער ראטשילד פירמא אין לאנדאן, אין וועלכער ער האט געמעלד דעם ברויסע ישועות אויף אידען.

ווישנעגראדסקי ערקלערט אין דעם אינטערוויו, אז ער האט געשיקט דיא דעפעשע אויף זיין אייגענער רעכנונג און ניט מיט דעם אויפטראג פון דער רעגיערונג. ער האט געשיקט דיא דעפעשע מיט דיא בלאפס וועגען אידען רעכטע צוליעב קיין אנדער צוועק ווי צו העלפען די פינאנציעלע אפעראציעס וואס רוסלאנד האט געהאלטען צו מאכען אין אויסלאנד. צוליעב דעם זעלבען צוועק וועט ער פערזענליך, באלד פאהרען נאך אויסלאנד.

דער „דען" קריטיקירט ווישנעגראד־סקי'ן פאר דעפעשירען אזעלכע נזמאות און בלאפס, ערקלערענדיג, אז דיא לאגע פון אידען אין רוסלאנד איז אין דער ווירקליכקייט נאך אזוי שלעכט ווי געווען.

די פינסטערע כחות פון רוסלאנד האבען וויעדער אנגעפאנגען לאזען הערען פון זיך.

די שווארצע מאות, וועלכע האבען ניט לאנג צוריק שוין געהאט א קאנפערענץ, האבען יעצט בעשלאסען צו האבען א צווייטע קאנפערענץ אין מאסקווא, מיט דעם צוועק צו ארגאניזירען זיי־ער ארמעע אונטער דער פיהרערשאפט פון דעם שווארץ מאה'ניק דר. דובראווין. זיי האבען זיך געשטעלט א נייע אויפנאבע און דאס איז צו בעקעמפפען די דומא קאאליציע, וועלכע בעשטעהט פון די ליבעראלע פראקציעס.

די אנטיסעמיטישע מיטגליעדער פון נאסודארסטווענע סאוויעט וועדער האבען אנגעפאנגען א בעוועגונג געגען דעם בילדונגס מיניסטער איגנאטיעוו, וועלכער איז צו ליבעראל פאר זיי אין ער ער־לויבט, לויט זייער חשבון, צופיעל אידען אין די סקוהלס און אוניווערזיטעטען.

די דאזיגע אנטיסעמיטען גרייטען צו א מעמאראנדום, אין וועלכען זיי וועלען אנצייגען ווי די נייע פאליסי פון מיניס־טער האט געבראכט שאדען די רוסישע אינ־טערעסען.

זיי וועלען אין מעמאראנדום שוין אין איין נאנג פרעגען דעם מיניסטער ווארום ער האט געלאזט ענטזאגען אלע רעאקציאנ־נערע רעקטארס פון די אונווערזיטע־טען און סקוהל אינספעקטארס. איבער־הויפט קענען זיי איהם ניט מוחל זיין פאר בעוויטיגען דעם אדעטער אנטיסעמיטי־שען סקוהל אינספעקטאר סמאליאקאוו.

איגנאטיעוו זעצט פארט פארליפיג זיין פאליסי. אין קיעוו האבען צוויי האנדלעס שולען געקראגען פון איהם דיא ערלויבנים אריינצונעהמען אידישע קינ־דער אהן שום בעגרענצונג.

די „דזשואיש קראניקל" פון לאנדאן מעלדעט, אז דער רוסישער פינאנץ מיניס־טער בארק האט בעהאט פריוואט קאנפע־רענצען מיט פערטרעטער פון דער קאנ־דישאינט קאמיטע וועגען דעם לאגע פון די אידען אין רוסלאנד, און וואס עס קען געטהן ווערען צו פערבעסערן זייער לאגע.

די קאנדזשאינט קאמיטע בעשטעהט פון פערטרעטער פון די צוויי וויכטיג־סטע אידישע קערפערשאפטען, די אי־דישע באארד אף דעפעוטיס און די אנגלא־דזשואיש אסאסיאיישן. די דאזיגע קאמ־מיטע ניט זיך אפ מיט אלע פאליטישע פראגען וועגען אידען.

צו דער זעלבער צייט וואס בארק זוכט צו מאכען דעם איינדרוק אין לאנדאן, אז כ' אידען אין רוסלאנד וועלען אין ניכען געהאלפען ווערען, מעלדען דיא רוסישע צייטונגען, אז די שווארץ־מאה'ניקעס האבען דעפעשירט צו פרע־מיער גארעמיקין, אז ער זאל למה"ש זיך ניט לאזען פערפיהרען פון זיי בעשלי־סע פון דער עמסטווא קאנפערענץ און פון דער קאנפערענץ פון די שטערטישע פער־וואלטונגען, וועלכע פאדערען פולע רעכ־טע פאר אידען.

"געמאכט אין קענעדע"

קאסגרייווס האלב־אונד־האלב

איז רייך אין שפייז ווערטה

ווען איהר ארדערט קאסגרייווס העף־ענד־העף — גאראנטירט געבאטעלט אין דער ברוערי — קריגט איהר פארטרעפליכען טעם מיט נארהאפטיגקייט אין אן אידעאלער קאמבינאציע.

קיין ברוערי אין דער וועלט איז ניט אזוי מקפיד צו בעהאלטען דיא נארהאפטע איינגעשאפטען פון איהר מאלץ און האפען דיא קאסגרייווס ברוערי.

קאסטענס פון קווארטס אדער פיינטס — געבאטעלט אין ברוערי, קען מען ארדערען פון וועלכען עס איז הענדלער. אויב איהר ווינשט א פלאש דאן טאון קריגט איהר זי אין אלע האטעלען.

שוין העכער א האלבער יאהר־הונדערט אז דאס קאסגרייווס ליבעל האט בעריטעט דאס בעסטע אין האפען און מאלץ משקאות.

דאס איניציגע טשיל־פרוף ביער

(פארטזעצונג פון פיידזש 4)

ער האט דאס געהערט, איהר קאפ צו זיין הארץ גערריקט, א פאר טרעהרען האבען זיך אין זיינע אויגען בעוויזען, און ער האט זי געקושט, לאנג געקושט — אויפגעכאפט זיך. א חלום נור גע־ווען! און דאס האט איהם עפעס אזוי מאדנע וועה געטהון!

פלעצט ער ארומואנדערען און אלץ חלומ'ען פון איהר. און האט ער זי אמאל געטראפען, האט ער מיט זיינע אויגען אויף איהר געקוקט מיט א שטיל געבעט, עפעס פערלאנגט פון איהר . . .

זי האט געפיהלט זיינע בליקען, איז זי צוגעקומען צו איהם און גע־פרעגט:

— פיהלסטו אויך דאס זעלבע וואס איך, בלייבער בחור? חלומ'סטו אויך פון מיר אזוי ווי איך פון דיר?

איהר האנד האט ער אנגעכאפט, צו די ליפען צוגעטראגען, געקושט זיי. און מיט איהר דאן אוועק אין פעלד.

רוהיג איז געווען ארום זיי ביידען. אויף א בעזאנדרנע בערגעלע האבען זיי זיך געזעצט, געטליעט איינער צום צווייטען. און זי האט איהם נאך א צייט פון שווייגען וויעדער געפרעגט:

— ליעבסטו מיך אויך אזוי שטארק?

ער האט זי צוגעדריקט צו זיך, גע־וואלטא פאאר הייליגע ווערטער זאגען מורא געהאט פאר עפעס . . און ניט געקאנט.

זי האט געמיינט אז ער לאכט פון איהר ער לאכט פון איהר און דערפאר שווייגט ער. האט זי זיך פון זיינע הענד ארויס־געריסען און אנטלאפען.

פון דאמאלס אן האט ער זי מעהר ניט געזעהן, נור אייביג פון איהר גע־חלומ'ט, אין זיין ווייטען וואנדער־וועג פון איהר געטראכט, אויסגעמאהלען זיך פון זכרון איהר געשטאלט, וואס איז איהם געווארען וואס אמאל געבעלדיגער און גע־בעלדיגער — ער האט זי שוין באלד אין גאנצען פערגעסען! און די מאמע, זי געדענקט ער שוין אויף ניט, ער האט זי אויך שוין לאנג פערגעסען, ער בענקט נור נאך איהר און בענקט. — — — — — — — — — — — — — — — —

די זון האט גענומען אין מערב זינ־קען. דער איינזאמער האט זיינע אויגען אויסגעהויבען, געקוקט צום הימעל. זיין בלייבען שטערן געריבען ווי ער וואלט געוואלט פערטרייבען שלעכטע זכרונות, וואס ווינקען שוין ווידער צו איהם, ריי־צען זיך מיט איהם. —

א מאדנע ווערטהאג האט ער אין זיין הארץ דערפיהלט ער האט זיך געוואלט צעווייגען, ביטער וויינען, בעקלאגען זיי־נע פערשוואונדענע יאהרען וואס זענען אין איינזאמען וועג אזוי אהן גליק פער־גאנגען, אזוי אהן פרייד! נור פאר משוגע האלטען איהם אלע. וואס ווילען זיי פון איהם? וואס טהוט ער זיי?

נאכט אין געוואלד. מיער איז דער איינזאמער געווען האט ער זיך אויף דער ערד אויסגעצויגען. די לבנה האט אויף איהם געקוקט, רחמנות געהאט, אזוי האט ער געפיהלט, און דאס האט איהם געטרייסט:

— ער איז ניט אליין!...

ווי א קינד צו דער מאמענס ברוסט, האט ער זיך צו דער ערד געטוליעט.

קוויטירונגען פון די אידישע פאלקס קיך אין הכנסת אורחים

מר. ציים 232 מיטאן סטריט 4 ברויט וועכענטליך.

מר. סאלאמאן 754 קווין סטריט 3 ברויט וועכענטליך.

מר. וואלף 713 קווין סטריט 2 ברויט

מר. סאלאוויי 30 פאלמערסטאן עווניו 2 ברויט.

מר. פייפערניק 514 פראנט סטריט 3 ברויט.

מר. סאשינסקי שוחט 22 קעמערען סטריט 2 ברויט וועכענטליך.

מר. סאלאוויי שוחט 115 מארקהאם סטריט 2 ברויט.

מר. ליאיווסקי 103 ליפינקאט סטריט 2 ברויט.

דר. סאלאוויי 2 ברויט

מר הורוויטש 115 מארקהעם 2 ברויט.

מר. קלעבאנאוו 115 מארקהעם סטריט 2 ברויט

מיסעס קאהאנאוויטש 70 וויליאם סט. 2 ברויט.

דרייווער שיפרין 3 ברויט

מר. סעקס 24 בעלווין עווניו 2 ברויט.

מיסעס איידעל 219 קווין 3 ברויט

מיסעס קאהען 247 מארקהאם 3 ברויט

מיסעס קאהען 17 סיילאם עווניו 2 ברויט.

מיסעס הימעלשטיין 201 שאהא סטריט 1 ברויט

מיסעס סייט 362 מארקהעם סטריט 2 ברויט.

מיסעס אכטמאן 366 מארקהעם סט.

מיסעס פרידמאן 483 קווין סטריט 2 ברויט.

מר. סעמיועל בוטשער 823 קווין 4 ברויט.

מיסעס שערמאן 524 קווין סטריט 2 ברויט.

מר. לואי אזאווסקי 565 קינג סטריט 2 ברויט.

מר. פרץ איינבינדער 2 ברויט

מר. מאנדעל 19 טשעסנאט סטריט 2 ברויט

מיסעס מאסלאוויסקי 126 גרענדזש עוו. 2 ברויט

מיסעס גודמאן 239 סימקא סטריט 5 ברויט

מיסעס יודאשקין 239 סימקא סטריט 5 ברויט

מיסעס נאלד 115 מיידישאר סטריט

מיסעס בערגער 10 פהיבי סטריט 2 ברויט

מיסעס גאלדבערג 10 פיבי פיבי סטריט 2 ברויט

מר. עליק פערעל 121 באלדווין סטריט 5 ברויט

מיסעס קראפיווקא 18 גרענדזש עוו. 2 ברויט

דרייווער זילבערשטיין 3 ברויט

מיסעס דימאכאווסקי 21 סענט פעט־ריק סטריט 2 ברויט

מר. יאפע 1 קעמערען פליס 2 ברויט

מרס. קראסנא 2 ברויט

מרס. סערע ביטשין 833 קווין 4 ברויט

מר מעקס קעטעל 827 קווין 2 ברויט

מרס. קאדישקין 2 ברויט

מר. ציטמאן 83 וואלטען סטריט 2 ברויט

נישט רעגעלמעסיג בייטרעגע

פון 120 בעלוואוד עווניו 20 ברויטען

מר. לייבאוויטש 14 פענעג סטריט 10 ברויטען.

מר מעקס אייכלער 10 באלדווין סטריט 1 דאלאר קעש.

מיר בעראנקען די אלע וואס חעלפען מיט א ברויט צו די ארימע פאמיליעס, דאס איז די איינציגע הילף וואס מען קען זיי יעצט געבען און מיר בעטען אויף וויי־טער ניט אבשטעלען וואהרים עס איז זעהר טרויעריג אז די פרוי קומט צו געהן און עס פעהלט דער ברויט.

מיר ווינשען זיי א גליקליך יאהר.

די קאמיטע.

"פעג א' מיי הארט"

מיט פלארענס מארטין אין דער הויפט ראלען פון "פעג", דזש. הארטלי מאנגע'ס בעצויבערענדער כאראקטער שעפפענג, קומט אין דער ראיעל אלעקסאנדרא דיא וואך וואס פאנגט זיך אן מיט מאנטאג, אקט. 18.

יעדער, בלי ספק, ווייסט וועגען וואס דס האנדעלט זיך אין דער געשיכטע פון "פעג א' מיי הארט", נאר צוליעב אי־ינע וואס ווייסען פיליייכט ניט וועלען מיר ערצעהלען אז דא האנדעלט זיך וועגען אן גראיינגיס פון א יונגע איידישע מיידעל, א טאכטער פון א פערשווענדערישען איר־ענדער און אן אריסטאקראטישע ענג־לישע טאכטער. זי ווערט ערצויגען אין ארמוטה, זי ירש'ט אבער א גרויסע סומע דורך א צואה פון איהר אנקעל. הומאריס־טישע פעדרעהענישען ענטוויקלען זיך דאס מיידעל געפינט זיך אין אן אויס ערגעוועהנליכער סציצה, אלס א גאסט אין אן אויפגעבלאזענער פאמיליע. דיא הובים פון איהר פערשטארבענער מוטער און א שעהנע ליעבע געשיכטעלע ברענגט די קאמעדיע צו אן ענדע.

אליווער מאראסקא האט די זאך שעהן געשריבען און א קאמפאניע איז א ברי־ליאנטענע.

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטהער רעדאקטאר פון "אידישען זשורנאל"!

אזוי ווי איך האב געלעזען אין אייער ווערטהער צייטונג איין בעשולדיגונג ע־גען מיר, דאס איך האב זיך אויסגעדריקט אז איך ברענג אריין יעדע וואך פון הונ־דערט ביז צוויי הונדערט דאלער פאר די מלחמה קרבנות, איך וואלט געוואונשען, אז עס וואלט געווען אזוי, ליידער איז עס ניט. איך האב יא געזאגט, אז איך ריינג, אז דורך דער גאנצער צייט האב איך אריינגעבראכט איבער הונדערט דא־לער פאר די מלחמה קרבנות אין "אידי־שען זשורנאל". אלענפאלס די הערען פון דער צייטונג ווייסען דאס בעסער, ווייל זיי האבען אלע סלייפס פון די רעסיטס און דאביי האב איך זיך אויסגעדריקט, אזוי ווי עס קומט אריין יעדע וואך אין „אידי־שען זשורנאל" איינינג הונדערט דאלער פיר די מלחמה קרבנות, וואלט דאס געווען ניט מעהר ווי רעבט, אז די רעסיטס וואס מען בעקומט פון הויפט אפיס פון ניו יארק זאלען געדרוקט זיין אין אייער ווערטהער צייטונג, אום דאס פובליקום זאל זעהן אז דאס געלד איז אוועק אין ריכ־טיגען פלאץ און איך זעה קיין אומ־רעכט אין דיעזער פאדערונג.

איך האף, דאס מען וועט בעטראכ־טען מיין פאדערונג אלס רעכט.

מיט אכטונג,

חזן מאנאוויטץ.

(דער „אידישער זשורנאל" האט ניט געהאט קיין רעכט צו פערעפענטליכען די רעסיטס, ביז וואנען אזא בעשלוס איז אנגענומען געווארען פונ'ם קאנפערענץ, ווייל אזוי פיהרט זיך אין יעדער דעמא־קראטישער אנשטאלט.

ווען דער קאנפערענץ האט אזעלכעס לעצטענס בעשלאסען, זענען די רעסיטס ערשיענען אין אונזער צייטונג (אין זונ־טאגדיגע אויסגאבע).

דערמיט ערקלעהרען מיר דעם מא־נאוויטש אינציידענט פאר געשלאסען.

רעד.)

ווערטהער הער רעדאקטאר!

מיר שיקען אויף א טשעק פאר $20.00 פאר די מלחמה ליידענדע.

אין גריינוועהנהורסט זיינען מיר נאר צוויי אידען. אונזער הארץ האט אונז ניט געקענט בלייבען רוהיג, מיר האבען געזואלט עטוואס טהאן פאר די ליידענדע וועלכע דארפען יעצט אונזער שטיצע און יעדער איר מוז זיך אפרופען.

אין די 20 דאלאר האבען מיר ביי־דע געגעבען פיעל מיר האבען געקענט, די איבעריגע האבען אונז קריסטען צוגע־האלפען, ווייל אידען זיינען דא ניטא מעהר.

מיר האבען זיך ערלויבט צו בעטען ביי קריסטען, ווייל צו זייערע פאגרס שטעהען מיר ניט אף.

איך שרייב דעם ברעף און בעט אייך צו זאגען א פאאר ווערטער צו די איבריגע קליינע שטעדטלאך, וואו עס געפינען זיך צו צעהן אדער צוועלף אידען זיי זאלען נאכטהאן אונזער ביישפיעל.

מיט אכטונג,

אליהו בלאק.

אבראהם קאהן, גריינוועהנהורסט.

אידען פון דער גאנצער וועלט!

63

צו איהר ווילט בעקומען א פריז אדער ניט, די בילדער דארפט איהר זאמלען.

מיט פיעל שווערינקייטען איז אנגעקומען די בילדער צו בעקומען. א סעריע פון בילדער געזאמעלט איז פערשיעדענע לענדער איז פער־בונדען מיט גרויסע אויסגאב־בען.

די בילדער זענען פאסיג פאר אן אלבום.

אז איהר וועט זיי אנקלייבען, וועט איהר האבען די שענסטע אידישע זאמלונג זאמעלט די בילדער, און ביי א קליינער אנשטרענגונג, וועט איהר נאך אויף בעקומען א פריז.

זאמעלט די בילדער און בעקומט א פריז

מיר וועלען דרוקען ארום 100 בילדער וועגען אידישע טיפען פון אלע וועלט טהיילען.

די בילדער וועלען ערשיינען יעדען טאג א בילד, זיי וועלען ניט האבען קיין אונטערשריפטען אונטער זיך און די לעזער וועלען דארפען טרעפען, וועלכען אידישען טיפ, דאס בילד שטעלט פאר.

ווען אלע בילדער וועלען אבגעדרוקט ווערען, וועלען די לע־זער דארפען אריינשיקען זייערע בילדער, מיט די אונטערשריפ־טען, וועלכען אידישען טיפ, יעדעס בילד שטעלט פאר, פון די וואס וועלען אריינשיקען די ריכטיגע ענטפערס, וועלען 25 בע־קומען פרייזען א פראכטפאל געבונדענעם און אינטערעסאנטען בוך.

אויף מיין רייזע

— פון —

אב. גאלדבערג

ווי אזא אמת'ער איד בין איך זעהר ווייט פון ראסען־האס איך האס די נענערס ניט, און גאט איז מיין ערות, אז איך האב געוויינט ווי א ביבער ווען איך האב געליינענט "אנקעל טאם'ס קעבין", כאטש איך האב בשום אופן ניט געקענט מסכים זיין מיט דער מחבר'טעס מיינונג אז לעתיד לבא וועט די תורה ארויסגעהן פון אפריקא, און די ליכטיגע גאולה וועט קומען פון די שווארצע גענענדען. מיר איז אויך געפעלען הערצל'ס איינ־פאל אין זיין "אלט־ניילאנד", אז נאכדעם ווי מיר אידען וועלען זיך, אם ירצה השם אליי! בעפרייען, זאלען מיר זיך נעהמען ארויסציהען פון קנעכטשאפט די שווארצע ראסע — זעהר א נאבעלער געדאנק. און איך האב בשתיקה זיך געווידמעט דער הייליגער מיסיע. איך האב נאך א שטארקען בעוויין, אז איך בין ווייט פון נעגער־האס, והא ראיה: אין דעם לעצטען פייט צווישען דעם נעגער דזשאהנסאן און דער "ווייסער האפטונג" יוליאדרי, זיינען מיינע סימפאטהיען אין גאנצען געווען אויף דער זייט פון דזשאנסאן, האב ממש די גאנצע צייט גאט געבע־טען אז ער, דער שווארץ־הויטיגער און ווייס צייניגער, דער וועלט בעריהמטער בעל הקולאקים דזשאנסאן! זאל דער "ווייסער האפ־טונג" נעבען א שווארץ יאהר, בלויע אויגען און געבראכענע ביינער, למען יראו, כדי אונזערע ווייסע זאלען קיין חזירים ניט זיין, ווישמעו און זאלען אזוי ניט פערדייסען די נעזער, ווי טוביה דער מיליגער וואלט דעם פסוק איינטייטשען. און זעהר א שלעכטער טאג איז יענער טאג פאר מיר געווען ווען עס איז בעקאנט געווארען אז מיין דזשאנסאן האט פערלוירען. אזהן א קאפ און מיט א געבראכען הארץ בין איך אומגעגאנגען און האב אפשר גאנצע צעהן פענעס אויסגעגעבען! אויף ייחדם און די גאנצע מעשה וועגען דזשאנסאן'ס דורכפאל איז א ליגען.

בין איך א פריינד פון די נעגערס? דארף מען מעהר ראיות? און פון דעסטוועגען! געפעהלט מיר דער שידוך פון אידען מיט נעגערס לחלוטין ניט. עס איז זעהר ניט קיין שעהנע זאך, און קיין געזונדע זאך אויך ניט. מאראלישער קען מען פון דער צונויפוואהנונג מיט נעגערס ניט ווערען, און עס איז א רחמנות אויף אונזער יונגער וואס ווערט אויפגעבראכט אין אזא ספערע.

איין טרייסט איז דא, וואס — געלויבט ביזטו גאט וואס אונזערע אידעלאך אין אמעריקא בלייבען קיינמאהל ניט זיצען אויף איין פלאץ נור לויפען ארום זוכען און שמעקען ביז זיי קלייבען פאר זיך אויס גאנץ שעהנע גענענדען, און עס איז דא א גרייסע האפנונג, אז די אידען וועלען די טהאל איבערלאזען פאר די נענערס און אליין זיך ארויסרוקען אביסעל העכער ווי איינינע האבען עס שוין געטהאן..

עד כאן די נהעטא. וואס אנבעלאנגט דעם ציוניזם, איז פיטסבורג בעריהמט אלס א ציוניסטישע פעסטונג. וועלכער קאנווענשאן־ציוניסט האט ניט געהערט פון דער פערעריישאן'ס גיבראלטאר, די שטאדט פיטסבורג? עס איז קיין ספק ניט אין פיטסבורג זיינען דא וואהשנע ציוניסטען, גרויסע אידעאליס־טען, און וואונדערבארע טיפען, וואס מען קען זיי ווייט ניט געפינען. איז אבער אין פיטסבורג דא א ציוניסטישע ארגאני־זאציע? פרעגט בעסער ניט. אל תגידו בגת! איך וויל דער ליעבער שטאדט פיטסבורג ניט מאכען קיין שלעכטען נא־מען. מיט א יש לישב כדוחק קען מען זאגען, אז פיטסבורג האט אויך א שטארקע ארגאניזאציאן, פאר אידען אבער וואס האבען ליעב פראסטען־פשט, איינפאך על פי פירוש רש"י אהן מהרש"א דריידלאך וועט מען מוזען צוגעבען, אז פיטסבורג האט קיין שטארקע ציוניסטישע ארגאניזאציע ניט.

פיטסבורג איז די איינציגע שטאדט פון די מזרח שטערט וואס איך האב בעזוכט, וואס האט ניט קיין אידיש שפרעכענדען פעראיין. געווען אמאל אזא פעראיין מיט דעם נאמען "מכבי". די וואס האבען א שטיקעל זכרון געדענקען אז דער ראזיגער פעראיין איז אויף איינינג קאנווענשאנס געקומען מיט גאנצע בערג טענות געגען די "ענגלישע" פיהרער, וואס לאזען זיי קיין קאפ ניט אויסהויבען. — פראטעסטען זיינען אויף געפלויגען אין "דאס אידישע פאלק" — בקצור, עס איז געווען ליהורים. דאס איז געווען אמאל, איצט איז פון דעם פעראיין קיין זכר ניט געבליבען. ניין ניט אמת, א זכר איז יא געבליבען, דער פערעריישאן־טשארטער, אבער מעהר ניט.

דער פיטסבורגער ציוניזם פערמאגט זעהר א שעהנעם אינסטיטוט, אין וועלכען עס געפינט זיך מכל טוב. א שוהל און א שוהלע, און אויידיטאריום און לעזע־צימער.

אין אינסטיטוט איז שטענדיג גאנץ לעבעדיג. האט א ציוניסט נור א ביסעל צייט כאפט ער זיך אריין אין אינסטיטוט, דארט טרעפט מען שוין א פאר פריינד אדער פון דער אלטער גווארדיע אדער פון די נייע ערשט צוגעקומענע. דער אינסטי־טוט איז א צענטער און ווי איינער פון די ציוניסטישע טהועס האט מיר ערקלעהרט האלט דער אינסטיטוט פיעל אויף דעם ציוניזם אין שטאדט. — מיט דעם אינסטיטוט — האט יענער ציוניסטישער טהוער געזאגט — איז ווי מיט דער תורה. פרי־הער האט זי שיער די אידען ניט דערשטיקט. נאכדעם האט זי זיי אויפגעהאלטען. דא איז דאס זעלבע, אין דער ערשטער צייט איז דער אינסטיטוט געפאלען א שווערע לאסט אויף דעם פיטסבורגער ציוניזם, איצט אבער איז דער אינסטיטוט דער חוט השדרה פון דער פיטסבורגער ציוניסטישער בעוועגונג. אהן דעם אינסטיטוט וואלט אונזער טהעטיגקייט זיכער פער־קלענערט געווארע אויף דער העלפט.

איך בין שוין אין פיטסבורג זייט לאנג ניט געווען, און האב אויך דאס מאל, צו מיין נרויס בעדויערען פיעל צייט ניט געקענט פערברענגען, — די נויט יאגט אין נאקען — האב אבער אין דעם קליינעם שטיקעל צייט וואס איך בין געווען זיך איבערציינט, אז עס איז דא אין שטאדט א שטארקע ציוניס־טישע שטימונג, און אז פיטסבורג פערמאגט זעהר פיעל ציוניסטען וואס זיינען, איך וואלט זאגען, ציוניסטישע „יראים ושלמים".

(פארטזעצונג פאלגט.)

חתן כלה

אלען דאס נעהמען אין אכט!

מעררידזש לייסענס

קאן מען קריגען אין אפיס פון

„אידישען זשורנאל"

נאטיס!

דיא יעניגע וואס וועלען דא נעהמען זייערע מעררידזש לייסענס וועלען קריגען געדרוקט א שעהנעם בעריכט פון זייער חתונה. פריי

בענוצט זיך מיט דיעזע געלעגענהייט!

אדרעס פון דעם זשורנאל

67 עליזאבעטה סטריט 67

פעדלערס און סטאר קיפערס

די בעסטע סנולה אנצוהאלטען פאסטימערס און צו מאכען גולר איז צו קויפען דרייגודס, ריינקאוטס, פענסי גודס, דזשולערי און נאוועלטיס ביי קאפלאן און קא.

האלסיילער און דזשאבער 229 קווין סטריט וועסט טאראנטא, דער באר־וואוסטער האלסייל פלאטץ וואו פיעל פעדלער זענען באריימט נעווארען. דזשאב לאטס זענען שטענדיג דא. אדרעס פינקטליך אטענדירט.

קאפלאן און קא. דזשאבער 229 קווין סט. וו. טאראנטא אנט. פעלאפאן ערלייד 3772.

נעהם וואו אלע נעהן.

אלע שניידער און שניידערינען קויפען זייערע וואולענס און פרימינגס פאר סיוס און אוועראלס ביי

ליובינסקין די ספעציעלע אנגעסטען פון גרעסטע און בעסטע ענגלישע און סקאטלענדער וואולען מילס.

פאר וואס נים איהר? אונזער נאהמען אין א גראנאמי פאר קוואליטיס און ראיעלע בעהאנדלונג.

J. LUBINSKY, 248 Simcoe Street, Toronto.

TELEPHONE MAIN 6446

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט טאראנטא

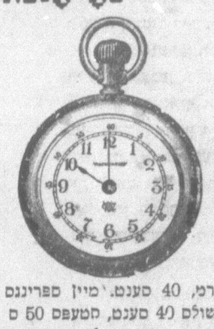

נייעס פאר אידען!

איין אידישע סטאר פאר אידען

מיר מאכען אלערליי דזשולערי גלייך אויף'ן פלאץ. חתונה רינגען נעמאכט ווייל איהר ווארט. מיר פיקסען אלערליי דזשולערי באר דעם בילינסטען פריים.

14 קערעט חתונה רינגען 80 סענט א פענינווייס. 18 קערעט חתונה רינגען $1.00 א פענינווייס.

וואטשעס געקלינט גוט און גארענטירט, 40 סענט. מיין ספרינגס 40 סענט, הייר־ספרינג 40 סענט, דזשולס 40 סענט, סטעפס 50 ס מיר מאכען אייערע אלטע דזשולערי ווי ניי פיר א קליינעם פריים. אלערליי ברילען ריכטיג געפאסט צו אייערע אויגען 98 סענט מיר גיבען אויף ראיעלע סחורה פאר דעם בילינסטען פריים.

האט איהר שוין בעזוכט דעם נייעם

דייניג רום אונד רעסטאוראנט

אין 192 ספסדיינא זזזזיין, (נייער קווין)

עס איז פיר אייער אייגענעם בעגעמים

דאס שהתנטע פליז אין אלאמעריישאן פיר ליידים און דזשענטעלמען.

טעג נעשמאקפאלע כשר'ע שפייזען און נוטע בעהאנדלונג נאראנטירט.

נרינבלאט, 192 ספסדיינא עזזעניו, (נעבען גיבער פחיבי ספריט)

ה. יאנאווער פאן מיין 6886 — **א. ראזענפעלד** פאן קאלעדזש 5089

זיינען די

טאראנטא קאהל קאמפאני

91 קינגס סטריט — פאן אפיס עדלייד 2029

פערקויפען נור

Elias Rogers Co's Anthracite

יעדער לאם, קוילען אדער האלץ, ווערט דעליווערט מיט ראדזשעס מיקעסס. פיר קוואליטי און וואג גאראנטירט.

חזן קאפלאן'ס שיפס קאנטאר

איז דער פלאץ וואו איהר קענט שיקען געלד נאך אלע טהיילען פון דער וועלט, שנעל און זיכער צום לעצטען טאגעס קורס

אלע סארטען אינשורענס, פייער, לייף, עקסידענט, בארגלערי, פלייט גלאז און סיק בענעפיט קענט איהר אינשורען אין מיין אפיס. איך רעפרעזענטיר די שטארקס־טע און ראיעלסטע קאמפאניעס אין יוניטעד סטייטס און קענעדע. מיין נאמען און רעפוטיישאן פאר די לעצטע צעהן יאהר פארזיכערט אייך, אז איהר וועט אין מיין אפיס ראיעל און אנשטענדיג בעהאנדעלט ווערען.

רעוו. מ. קאפלאן

297 קווין סט. וועסט, קארנער דזשאהן סטריט. טעל. אדעלייד 239.

הויז טעל. אדעלייד 1545

דער פאטאגראפיק מורדין פון 16 קעמעראן סטריט האט ניט געטופט

אויטאמאבילס אויטאמאבילס

חתונות, פיקניקס און

פיונעראלס.

פוירסט קלעסס טורינג קארס, פאר 7 פאסאזשירען צו פערדינגען. $1.50 א שטונדע אדער ביים דזשאב. צופרידענהייט גארענטירט.

69 סענט פעטריק סטריט, מר. בלום טעלעפאן קאלעדזש 6998.

דער אידישער פאטאגראפער

מ. שליאכטער

פון 16 קעמעראן סטריט

האט געטופט אין 280 קווין סטריט וועסט

בילדער ווערען גענומען אויך ביי נאכט ביי עלעקטריק לייט אזוי גוט ווי ביי טאג.

גרויסע צופרידענהייט גארענטירט.

לכבוד דער ערעפנונג האב איך רעדוצירט די פרייזען כדי צו אדווערטייזען מיין פלאץ:

פאסט קארדס 60 סענט א דאזען

קעבינעט א דאזען $1.00

ספעציעלע פרייזען פאר גרופען.

איך פארגרעסער אייער בילד מיט א פריים פאר $1.75

בעזיין פאר צוויי וואכען צייט!

נוצט אויס די געלעגענהייט.

א פאטאגראפער מופט זעלטען!

אויפרוף

צו אלע לאנדסלייט פון אסטראווצע

עס איז שוין לאנג צייט געווען איהר זאלט בעטראכטען די ביטערע לאגע אין וועלכער עס געפינען זיך אונזערע ברידער אין שוועסטער, וועלכעמיר האבען איבערגעלאזען אין יענעם פינסטערען לאנד און וועלכע שטעהען אויס אלע מלחמה שרעקען וואלגערעלדיג זיך אויף דיא פעלדער אין וועלדער, הונגעריגע נאקעטע און דערצו נאך געטריבען אין גע־יאגט פון א מחנה שדים אין מענשען געשטאלט.

איהר ווייסט גאנץ גוט אז מיר האבען נאך פאר זיי גאר נישט גע־טהאן. אום מיר זאלען זיך קענען צוזאמען ריידען ווי צו העלפען זיי

קומט צום מיטינג זונטיג דעם 17 אקטאבער 1 א זייגער ביי טאג אין

סענטער פאלאס האל וואו מיר וועלען זיך בעראטהען וואס צו טהאן.

קומט אלע, דאס בלוט פון אייערע ברידער, און שוועסטער רופט אייך!

מיט גרוס די קאמיטע

פערזענליכעס

מיסס שרה לעווי וועלכע איז געווען צו בעזוך אין מאנטרעאל ביי איהר שוועס־טער מרס. ל. גאלדפיין איז צוריק אהיים עקומען קיין טאראנטא.

מרס. ל. גאלדפיין מיט די קינדער, פון מאנטרעאל, זיינען דא צו בעזוך ביי איהרע עלטערען רבי און מרס. מ. ה. לעווי ביי זיי אין וואהנונג אין 108 באלדווין סטריט.

רעכטע ווילען פראטעסטירען

לאנדאן —

די רעכטע פון דעם נאסוראסטוועני סאוויעט גרייטען זיך צו פראטעסטירען גע־גען דער ערוועהלונג פון דעם אדעסער אי־דישען סוחר וויינשטיין, וועלכער איז ער וועהלט געווארען אלס מיטגליעד פון דעם סאוויעט.

פאר דעם פאלקס פעראיין און פאר תלמוד תורה

ביי א ברית ביי מר. זעלדין 190 נרענדזש עווענו, דער פרעזידענט פון דער מאזירער שול פעראיין איז געבא־לעקטעט געווארען $5 פאר דעם פאלקס פעראיין און $3.30 פאר דער תלמוד תורה, און די געלד איז געבראכט געווא־רען און איבערגעגעבען אין אפים פון זשורנאל דורך ר' משה לייב זעלדין השוחט 32 קענזינגטאן עווענו. ער איז דער זוידע פון דעם קינד.

3916—10—13

אידישער לעקטשורער אין מאניטאבער אוניווערזיטעט.

ווי דאס "אידישע ווארט" פון ווי־ניפעג מעלדעט, איז דארטען לאיער ער. קאהען בעשטימט געווארען אלס איינער פון די לעקטשורערס אין 'מאניטאבא יו־ניווערסיטי.'

דאס איז צום ערשטען מאל אין דער געשיכטע פון מאניטאבא, אז א איד זאל בעקומען אזא אמט.

לאיער קאהען, איז אליין א געבארע־נער פון אינגריען, און וואהנט אין וויניפעג זייט 1907.

איצט

איצט איז די לאגישע צייט צו בויען אייער נייע פעקטארי. דיא ניעדריגע פריים אויף ציינגעל, גע־הילץ און אנדערע בוי מאטעריאלען געבנגט ארבייטסקראפט. זיינען שטארקע פאקטארען צו קומען צו א שלוס איצט צו בויען.

פאר פעראנטווארטליכע פעריאנגען אדער פירמאס

וועלען מיר בויען א נייע פאבריק אדער ווערהויז עס זאל שטימען מיט אייערע פאדערונגען, און מיר וועל־לען אראנזשירען די צאהלונגען אויף זעהר לייכטע בעדינגונגען. ריינגט אב אונזער ביזנעס פראפערטיעס דעפארטמענט און פרעגט זיך אז.

The Dovercourt Land, Building & Savings Company, Limited

Largest Owners and Developers of Real Estate in Canada

32-38 King St. East Toronto

Phone Main 7281

חזן מאנאוויטץ

פון מעקאל שוהל

מודל

ומסדר קדישין

233 Beverley Street

Phone College 2633

פערלאנגט ביי אייער גראסערי און הארדווער סטאר.

שיינא סטאוו פאליש

— ווי אויך —

סימפלעקס שוה פאליש

ווען איהר קויפט עטוואס דערמאנט דעם נאהמען פון „אידישען זשורנאל." לעזער זיינען איבערהויפט הערצליך ערזוכט צו פא־טראנזירען אונזערע אד־ווערטייזער.

דארפט איהר פייער לייפ־עקסידענט און פלייט גלאס אינשורענס? ראן קומט צו אייער אלט בעקאנטען דער איינציגער אידישער אינשורענס אגענט וואס שרייבט פייער פאליסעס וועלכע זיינען פון גוטע קאמפאניעס וואס קאנסלען ניט קיין אידישע ביז־נעס, מערידזש לייסענס, סיטיזען פייפערס און אנדערע אזעלכע דאקו־מענטען ווערען געמאכט ביליג און פינקטליך.

קומט צו מיר אין אפיס.

24 טאראנטא סטריט. טעל. מיין 4711

היינט וועט זיך דער פריעדענס קאמיטעט צוזאמענקומען

שבת אבענד איז אין ציון האלל פאר געקומען א קאנפערענץ איינברעפען פון די הינע ציוניסטען פון זייערע סאסייטיס און פון די שוהלען און קערפערשאפטען וועלכע סימפאטיזירען מיט זיי. צו דער פערזאמלונג זיינען אויך געקומען איינינע פערבאנד מיטגליעדער, מיט'ן צוועק צו זעהען, וואס עס קען געטהאן ווערען פאר שלום, פאר איין קאנווענשאן.

ווי דער טשעהרמאן האט ער־קלערט אין אנפאנג, זיינען ארויסגע־שיקט געווארען ארום 80 איינלאדונגען, געקומען אבער זיינען פערטרעטער פון 30 ארגאניזאציעס, שוין צוזאמען מיט די פערבאנד מיטגליעדער.

מיט זעקס שטימען ראגענען (פון דיא פערבאנד מיטגליעדער) איז דורכגע־גאנגען א רעזאלוציע אז די פערזאמעלטע וועלען זיך בעטהייליגען אין דער ציוניס־טישער קאנווענשאן פון דעם 7־טען נא־וועמבער, און א צווייטע רעזאלוציע אז מען זאל זעהען ברענגען צו א שלום, און צוליעב דעם צוועק זאל א קאמיטע פון 10 פון 5 דעלעגאטען פון יעדען צד זיך צו־זאמענקומען און ברענגען צו א פער־שטענדניס אז עס זאל זיין איין קאנווענ־שאן.

די פערזאמלונג האט דאן בעשטימט אלס איהר קאמיטע רבי דזשייקאבס, מערדזשיסטרייט קאהען, ב. סטאוו, א. קאהען און ווילסאן אלס פערטרעטער פון דעם ציוניסטישען צד.

מאנטאג אבענד איז אבגעהאלטען געווארען א ספעציעלע קאנפערענץ זי־צונג פון דעם הינען מלחמה הילפס קאנ־פערענץ, און 5 מיטגליעדער פון פערבאנד זיינען ערוועהלט געווארען.

אין דער קאמיטע געהען אריין, א. ריינוויין, מ. גאלדסטיק, ה. דווארקין, מ. טייך און אלט.

היינט אבענד וועט זיך די 10־ער קאמ־מיטע צוזאמענטרעפען אין ציון האל, און א פלאן פאר פעראייניגונג וועט געזוכט ווערען.

ווי מען שרייבט אונז פון מענטרעאל איז דארטען זונטאג פארגעקומען אן עהנליכע קאנפערענץ מיט דעם זעלבען בע־שלוס, און אויב מאנטרעאל וועט האבען א 10־ער קאמיטע וואס וועט זעהען דאר־טען צו ברענגען צו א שלום, אום די קע־נדערער אידען זאלען האבען איין קאנווענ־שאן.

אן ענטפער אויף א פראגע

אויב יעקב ריימאן פון 43 אנדערסאן סטריט וועט זיך וועגדען אין דער רעדאקצ־יע פערזענליך, וועט ער בעקומען אן ענטפער אויף זיין ברעיף.

וויכטיג פיר די פרויען פון וועסט ענד!

איך מאך בעקאנט דאס פובליקום פון די וועסט דאס דאנערשטאג דעם 14 טען אקטאבער וועט געעפענט ווערען מיין בוטשער שאפ אין

555 קווין סטריט וועסט

וואו איהר קענט ביי מיר בעקומען צו יעדער צייט פרישע פערשיעדענע פלייש

צו 9 סענט א פונט

מיר דעליווערען צו יעדער פארט פון שטאדט.

אכטונגספאלל

פ. מארגאליעס

555 קווין סטריט וועסט

טעלעפאן אדעלייד 1424

א קצור פון די גארטה וועסט לאנד געזעצע.

דער עלטערער פון דער פאמיליע אדער עני־מאן איבער 18 יאהר אלט, וועט קענען בעקו־מען א פערמעל אבטהיילונג פון דאמיניאן לאנד אין מאניטאבא, סאסקאטשעוואן אדער אלבערטא.

דער פארשלאג דארף געמאכט ווערען אין די דאמיניאן לענד איידזשענסי אדער סאב איידזשענסי פון דיסטריקט. אן אפליקיישאן קען געמאכט ווערען אין אפיס פון לאקאל איידזשענסי פון דאמיניאן לאנד (ניט סאב אגענט) אויף געוויסע קאנדיציאנען.

פליכטען — 6 מאנאטען אויף בעארבייטען די לאנד אין יעדע דריי יאהר, א הויז בעזיצ־צער קען וואהנען 9 מייל ווייט פון זיין פלאץ אויף א פארם פון ניט וועניגער ווי 80 אקער לאנד אויף געוויסע קאנדיציאנען, א הויז איז בייזוועזענדיג אין יעדען פאל פיידען ווען דערוואהנונג איז אויף'ן זעלבען פלאץ.

אין געוויסע דיסטריקטען א האמעסטי־ער קריגען א פערטעל האמעסטעד ארום זיין פלאץ פיר דעם פרייז פון 3 דאלאר א אקער.

פליכטען — 6 מאנאטען וואהנען אויף'ן פלאץ און יעדע זעקס יאהר ווען די האמעס־טעד געהט אריין אין קראפט (שוין אריינ־רעגיסטרירט די צייט פון דער ענטרי) 50 אקער קקסטרא פיר בעארבייטען די צייט פיר קול־טיווירען אין אבהענגיג אין קיינס אויב אויס־געפינען דא דער פלאץ איז א זאמריגער אדער א שטיינינדיגער נאכדעם ווי רעפארטירט צו האמעסטעד אינספעקטאר.

א פארמער וועלכער האט בעארבייט זיין פארם און האט פון איהר קיין רעזולטאטען קען נעהמען לאנד אין וועלכען דיסטריקט ער וויל פאר 5 דאלאר אן אקער.

פליכטען — מוז זיצען 6 מאנאטען אויף יעדע 3 יאהר בעארבייטען 50 אקער און אויפ־בויען א הויז אין ווערטה פון $300.

וו. וו. קאדי.

דעפארטמענט פון אינספעקטאר פון פער־מיידיגונג.

3. ב. נים אויטהאריזירטע פובליקאציע פון דעם דעפארטמענט וועלען ניט בעצאהלט ווערען.

87088 —

דעפארטמענט פון מיליץ און פער־מיידיגונג

סייל פון אלטע סטארס אונטער דער אויפזיכט פון דעם האנארייבל דער מי־ניסטער פון מיליץ און דיפענס, געוויסע אלטע סטארס, וי פאלגט:

לעדער	2.700	פונט
לערד־בופס	335	"
שטאב־אייזען	4,200	"
סקרעפ שטאל	116	"

און אנדערע מאטעריאלען, צווישען וועל־כע עס געפינט זיך קענוועס, שטריק האב־בער, זענעלטוך, מאטראצען א. א. וו. זיינען צו פערקויפען ביי עפענטליכען טענ־דער.

דיעזע מאטעריאלען קאן מען זעהן און מען וועגדעס זיך צום סיניאר אדרעסנען אפיציער, אלד פארט, טאראנטא, טעגליך צווישען 2 און 6 אוהר נאכמיטאג. אויסער שבת און זונטאג.

פערזיגעלטע טענדערס פאר'ן קויפען עטוואס אדער אלע לאסט אדרעסירט צום דערמאנטען אפיציער, צייכענדיג דעם קאנ־ווערט: "טענדערס פאר אלד סטארס", וועלען ערהאלטען ווערען ביז פרייטאג מיטאג צייט, אקטאבער דעם 1טען.

דער דעפארטמענט איז ניט נעצ־וואונגען צו אקצעפטירען וועלכען עס איז טענדער. בעדינגונגען — קעש.

די סחורה מוז צוגענומען ווערען אין צייט פון 7 טעג פון טאג פון קויפען.

יודישען פיסעט סאוירדזשען דזשע־נעראל דעפיוטי מיניסטער דעפארטמענט אף מיליטשא און דעפענס.

אטטאוואו, סעפטעמבער 25, 1915

צייטונגען וועלען ניט קריעגען בע־צאהלט פאר דיעזען אדווערטייזמענט אויב זיי דרוקען איהם אהן דער פאלמאכט פון דעפארטמענט.

4136 — 85835—11־35־96 ק. ה.

אויפערקזאם

בשר	כשר	

אזוי ווי אונזערע ביזנעס פערגרעסערען זיך יעדען טאג האבען מיר געפונען פאר נויטיג צו עפנען נאך איין בוטשער שאפ

אין 80 עליזאבעטה סטריט

דער דעפארטמענט איז ניט נעצ־וואונגען צו אקצעפטירען קעל־בערנע און שעפסענע פלייש 8 סענט א פונט.

יעדען טאג פריש געשאכטען ברוסט און סטייק, 14 סענט א פונט. קעלבערנע צאפס און לעם צאפס 12 סענט א פונט.

באָרנשטיין און וויינראב

אונד 134 עליזאבעטה סט.

די זעלבע פרייזעס

זי ווערט געזוכט פון איהר מאן

פון ניו יארק האבען מיר ערהאלטען א בריעף, אין וועלכען מען בעט אונז צו פערעפענטליכען, אז פאר מרס. מינע לאנדוי (קער אף עקסלער) געפינען זיך וויכטיגע בריעף פון איהר מאן, וועלכער דיענט אין דער ארמיי.

ניט האבענדיג קיין אדרעס, קען מען ניי איהר ניט אבשיקען, און זי ווערט דא־רום געבעטען צו שטעלען זיך אין פער־בינדונגען מיט מאקס שיינערמאן, 244 איסט 77־טע סטריט, ניו יארק.

איצט

אן אינטערע־סאנטע שמחה

איינע פון די אינטערעסאנטעסטע און וויכטיגסטע פערקניפונגען (חתונות) פון דעם יאהר אין טאראנטא האט שטאט־געפונען דינסטאג אבענד דעם 12־טען אק־טאבער ווען דער חתן דר. בן ציון שפייער האט אנגעטהאן דעם טבעת קדושין אויף דעם פינגער פון דער כלה יעטע פראגער די טאכטער פון מר. און מרס. פראגער.

אין א גרויסער קהלה ווי טאראנטא ווערען פיעלע קדושין פינגערלאך פער־ברויכט דורך'ן יאהר, אבער ווען דער חתן איז א ליטעראט און די כלה איז א אוי־סערגעוועהנליך פאפולערע פריילין דאן קריגט שוין דער גליקליכער רינג גאר אן אנדער בעדייטונג.

דר. בן ציון שפייער איז גוט בעקאנט אין שטאדט ווי אויך צווישען די אינטע־ליגענטע קרייזען און קענערע צוליעב זיינע פיעלע בייטראגע צו דער שעהנער אידי־שער ליטעראטור. זיינע עסייען און פע־ליטאנען זיינען ערשיענען אין פיעלע אידי־שע צייטונגען, ווי אויך אין וויכטיגע דר־מישע זשורנאלען אין רוסלאנד. יעצט איז ער א בעל הבית'ל.

די כלה איז א טראנטאר א געבווירענע און איז געווען פערבעבענט פאר איינע פון די אפיציעלערסטע מיידלאך אין שטאדט. יעצט איז זי א בעל הבית'טע.

וועגען דער חתונה! זי איז געווען א איינע אידישע שמחה. די רבנים גאר־דאן און ווייגרויב האבען דורכגעפיהרט די צערעמאניע. דער עולם איז בעשטאנען פון די פיינסטע בעלי בתים און די אינטעלי־גענסטע יונגע קרייזען פון שטאדט, און די טישען זיינען געווען געדעקט מיט די גענשמאקפאלסטע מאכלים און משקאות.

אויף א אידישער שמחה דארף מען הערען א גוט ווארט, און מען דארף אין יענען האבען צדקה אויף, און דא האט דער עלעמענט ניט געפעהלט.

מר. איזדיאר גאלדשטיק איז געווען דער זאאסטס מאסטער, און דער ערשטער רעד־נער איז געווען דער רב גארדאן. ער האט גערעדט ווארים מענינא ביומא און דער רעזולטאט איז געווען אז מען האט געזא־עלט ארום צוואנציג דאלאר פאר דער לימוד תורה און פיר דער צדקה בלית פאסענדע רעדעס איז אויך געהאלטען גע־ווארען פון הרב ווייגרויב און מר. נאי טאנזאהן.

די יונגע חברה האבען געטאנצט ביז נאכדעם ווי דער לעצטער מילך מאן איז פערבייגעפאהרען.

מיר ווייסען גליק די גליקליכע פאאר און מיר האפען דאס דר. שפייער וועט ניט בלייבען אין גאנצען אונגעטריי דער ליי־טעראטור.

דעפארטמענט פון מיליץ און פער־מיידיגונג

סייל פון אלטע סטארס אונטער דער אויפזיכט פון דעם האנארייבל דער מי־ניסטער פון מיליץ און דיפענס, געוויסע אלטע סטארס, וי פאלגט:

לעדער	2.700	פונט
לערד־בופס	335	"
שטאב־אייזען	4,200	"
סקרעפ שטאל	116	"

און אנדערע מאטעריאלען, צווישען וועל־כע עס געפינט זיך קענוועס, שטריק האב־בער, זענעלטוך, מאטראצען א. א. וו. זיינען צו פערקויפען ביי עפענטליכען טענ־דער.

דיעזע מאטעריאלען קאן מען זעהן און מען וועגדעס זיך צום סיניאר אדרעסנען אפיציער, אלד פארט, טאראנטא, טעגליך צווישען 2 און 6 אוהר נאכמיטאג. אויסער שבת און זונטאג.

פערזיגעלטע טענדערס פאר'ן קויפען עטוואס אדער אלע לאסט אדרעסירט צום דערמאנטען אפיציער, צייכענדיג דעם קאנ־ווערט: "טענדערס פאר אלד סטארס", וועלען ערהאלטען ווערען ביז פרייטאג מיטאג צייט, אקטאבער דעם 1טען.

דער דעפארטמענט איז ניט נעצ־וואונגען צו אקצעפטירען וועלכען עס איז טענדער. בעדינגונגען — קעש.

די סחורה מוז צוגענומען ווערען אין צייט פון 7 טעג פון טאג פון קויפען.

יודישען פיסעט סאוירדזשען דזשע־נעראל דעפיוטי מיניסטער דעפארטמענט אף מיליטשא און דעפענס.

אטטאוואו, סעפטעמבער 25, 1915

צייטונגען וועלען ניט קריעגען בע־צאהלט פאר דיעזען אדווערטייזמענט אויב זיי דרוקען איהם אהן דער פאלמאכט פון דעפארטמענט.

4136 — 85835—11־35־96 ק. ה.